

MAGYAR MÉRNÖKI KAMARA

13 pontos rendszerváltó gondolat

Egységes szakpolitikai háttéranyag a víz- és közműrendszer, a közbeszerzések, valamint az energetikai átállás szakmai megerősítésére

Döntéshozói és szakmai egyeztetésre

2026. május

Alapállítás

A reformcsomag nem abból indul ki, hogy minden területen hiányoznak a jogi alapok. Több kérdésben már ma is léteznek szabályok, intézmények vagy eljárási követelmények. A probléma az, hogy ezek gyakran formálisan működnek, szakmai tartalmuk kiürül, vagy nem rendelkeznek valódi intézményi súllyal. A reform célja ezért a meglévő rendszerek érdemi, nyomonkövethető szakmai és közérdekvédelmi tartalommal való felruházása.

Tartalom

Vezetői összefoglaló	4
A rendszerváltó gondolat rendezőelvei	7
I. Víz és közmű-infrastruktúra	9
1. Vízmegtartó Magyarország 2040	9
2. Közmű- és víziközmű-reform	10
II. Energia, villamoshálózat, tárolás, szaldó és e-mobilitás	13
3. Villamoshálózat, háztartási energiatárolás, fenntartható szaldó és saját termeléshez kötött e-mobilitás	13
III. Közbeszerzési szakmaiság, integritás és jogorvoslat	15
4. Valós teljesítési kapacitás: fővállalkozói minimum és projektarányos saját kapacitás	15
5. A beszerzés tárgya szerinti szakértelem intézményesítése és egyenrangúsítása a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadóval	16
6. A felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó független kijelölése	17
7. Köztestületi közérdekű, térítésmentes jogorvoslat	18
IV. Beruházás-előkészítés, tervezés, költség és felelősségi lánc	20
8. Előkészített beruházás, kiviteli tervdokumentáció és érdemi, vezető tervezői szintű tervellenőrzés	20
9. Tervezési piac reformja: 20% feletti szaktervező közös ajánlattevői státusza kiviteli tervezésnél ...	21
10. Egységes költségtervezési rend, költségszakértés és beruházáslebonyolítás	22
V. Mérnöki köztestületi felelősség és szakértői vitakezelés	24
11. Mérnöki köztestületi felelősség és országos döntéstámogatás	24
12. TSZSZ és szakértői vitakezelés MMK-alapra helyezése	25
VI. Szerződéses egyensúly és teljesítési fegyelem	26
13. Polgári jogi szerződéses egyensúly és a vállalkozói partner státusz	26
Részletes tematikus indokolás és szakpolitikai kifejtés	30
Víz és közmű-infrastruktúra részletes indokolása	30
A vízmegtartás mint országos beruházási feltétel	30
A közműrendszer és a vízmegtartás összekapcsolása	31
Energia, villamoshálózat, tárolás, szaldó és e-mobilitás részletes indokolása	32
A szaldó visszavezetése csak rendszerfeltétellel védhető	32
Egy működőképes, szakmailag és politikailag is védhető, kompromisszumos elszámolási modell	33
alapelve	33

Közbeszerzési szakmaiság és integritás és jogorvoslat részletes indokolása.....	34
A tárgyszakértelem formális működése	34
Független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés mint integritási eszköz.....	35
Köztestületi jogorvoslat	35
Valós teljesítési kapacitás.....	36
Beruházás-előkészítés, tervezés és költség és felelősségi lánc részletes indokolása	36
Beruházás-előkészítés és érdemi tervellenőrzés.....	36
Szaktervezők közös ajánlattevői státusza	37
Költségtervezési rend.....	38
Mérnöki köztestületi felelősség és szakértői vitakezelés részletes indokolása	38
MMK mint döntéstámogató köztestület	38
TSZSZ és szakértői vitakezelés	39
Szerződéses egyensúly és teljesítési fegyelem részletes indokolása.....	39
Miért került külön blokkba ez a kérdés.....	39
A polgári jogi szerződés sajátossága	39
Open book mint szerződéses lehetőség, nem mint hatósági jogkör.....	40
Mi a gyakorlati következménye a reformnak	40
Jogalkotási és intézményi döntési csomag.....	41
1. melléklet - Javasolt normatív irányok.....	42
2. melléklet - Indikátorok és mérési rendszer.....	46
3. melléklet - Ellenérvek és válaszok.....	47
4. melléklet - Javasolt tárgyalási sorrend	49
5. melléklet - Végrehajtási menetrend	50
Záró megállapítás.....	52

Vezetői összefoglaló

A víz- és közműrendszer, a közbeszerzések, valamint az energetikai átállás szakmai megerősítése

A magyar beruházási rendszerben nem mindenhol a jogi alap hiánya a fő probléma. Több területen léteznek szabályok, intézmények és eljárások, de a szakértelem gyakran túl későn, túl gyengén vagy csak formálisan jelenik meg. A jogi keret papíron rendben lévőnek tűnhet, azonban a közpénzfelhasználás eredménye mégis gyenge: rosszul előkészített közbeszerzések, túl drága jogorvoslat, leromlott közművagyon, alulfejlesztett villamoshálózat, összekeveredő szerződéses és hatósági szerepek. A reformcsomag ezért nem új papírszabályokat akar, hanem a meglévő intézmények tényleges szakmai működését. Ez a dokumentum a teljesség igénye nélkül, a Paretoelv mentén 13 fontos területre fókuszál, amelyet a későbbiek során lehet kiterjeszteni.

Jelen dokumentum szakpolitikai háttéranyag és tárgyalási alap. A döntéshozói felhasználáshoz külön, rövid döntéshozói kivonat készítendő belőle; a részletes indokolás a jogalkotási és szakmai egyeztetés háttéranyagaként szolgál.

A közlekedési infrastruktúra részletes elemzése, terjedelme miatt önálló szakmai anyagot igényel, de az Országos Mérnöki Döntéstámogató Fórum keretében a közlekedési kérdéseket is azonos súllyal kell kezelni.

Szintén önálló szakmai anyagként kell kezelni az építészeti törvény felülvizsgálatát. A magyar építészetről szóló törvényt az építésgazdaság, a beruházásbiztonság, a fenntarthatóság, a települési működőképesség és a szakmai felelősség követelményeihez kell igazítani, nem a politikailag könnyen kisajátítható „polgári jó ízlés” kategóriájához.

A „polgári jó ízlés” állami mércéje különös óvatosságot igényel. A Karmelita, a Belügyminisztérium és más reprezentatív kormányzati terek nyilvánosságra került bejárásai megmutatták, hová vezethet, ha az ízlés jogi hivatkozássá, majd közpénzből finanszírozott reprezentáció, urizálás és hatalmi öngazolás fedőnevévé válik. A jogalkotás feladata nem az ízlés kanonizálása, hanem a működőképes, fenntartható, gazdaságilag arányos és szakmailag számonkérhető épített környezet biztosítása.

Az építészeti törvényt ezért alapvetően át kell gondolni. Ez a feladat méretét és tárgyi kiterjedését tekintve túlmutat a Magyar Mérnöki Kamara 13 pontos rendszerváltó gondolatának keretén, ezért azt később önálló, akkreditált, a mérnöki, építészeti, településtervezési, urbanisztikai, önkormányzati és építésgazdasági szereplőket bevonó szakmai fórum keretében kell elvégezni.

Három fő irány

Országos infrastruktúra-prioritások (1–3. pont). Vízmegtartó Magyarország 2040. program: a víz helyben tartása, kék-zöld infrastruktúra, a meglévő Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv (ITVT) érdemi érvényesítése.

Közmű- és víziközmű-reform: a közműkezelő szakmai partner, nem kvázi hatóság; az új beruházás ne váljon a rendszerszintű közműrekonstrukciós elmaradás esetleges és átláthatatlan finanszírozójává.

Villamoshálózat és energiatárolás: feltételes szaldó-visszavezetés azoknak, akik ezt a jogot korábban megszerezték, és háztartási tárolóval hálózatkimélően termelnek; saját termeléshez kötött e-mobilitási preferencia.

Közbeszerzési integritás és szakmai súly (4–10. pont). A beszerzés tárgya szerinti szakértő legyen a közbeszerzési tanácsadóval egyenrangú, dokumentált felelősségű szereplő. A közbeszerzési tanácsadót indokolt esetben, előminősített, összeférhetlenségi szempontból szűrt körből, független kijelölési rendszerben, pártatlan módszerrel –akár sorsolással – is kijelölhetők. Így a függetlenség nem sértés, hanem a bizalom feltétele.

Közpénzes építési beruházásnál fővállalkozói szerephez minimum szervezeti kapacitás és indokolt esetben projektarányos saját kapacitás kell, hogy az üres szerződéses ernyők ne nyerhessenek. Ha a jogorvoslat túl drága, a jogsértés túl olcsóvá válik: a Magyar Mérnöki Kamara kapjon térítésmentes közérdekű jogorvoslati standingot. Az érdemi, vezető tervezői szintű tervellenőrzést és az egységes költségtervezési rendet meg kell erősíteni.

Szerződéses egyensúly és köztestületi felelősség (11–13. pont). Az MMK országos mérnöki döntéstámogató köztestületként jelenjen meg a kormányzati döntéselőkészítésben. A TSZSZ szakértői vitakezelése MMK-alapú minőségbiztosítást kapjon. A nyertes ajánlat elfogadása után polgári jogi szerződés jön létre – az ajánlatkérő pedig szerződéses partner, nem felettes hatóság. Az ÉKM jelenlegi open book gyakorlata nem azért kifogásolható, mert az MMK magasabb vállalkozói nyereséget kérne. A probléma az, hogy az állam a piaci verseny és a szerződéses árképzés helyett adminisztratív ár- és eredménykontrollt alkalmaz. Ez paradox módon szűkíti a versenyt és koncentrálja a piacot, teret ad a „kreatív könyvelésnek”, illetve csak a tőkeerős szereplők bírnak el ennyi utólagos kockázatot. A vállalkozói eredmény nem jogsértés, hanem a kockázatvállalás ellenértéke; a közpénzvédelem a közbeszerzés szakmai alapokon nyugvó előkészítésében, a verseny megteremtésében és a teljesítés ellenőrzésében érvényesül.

Mit kérünk a kormányzattól?

Azonnali döntés: az MMK elfogadása országos mérnöki döntéstámogató partnerként; 100 napos országos mérnöki helyzetkép indítása víz, közmű, energia, közlekedés, önkormányzati műszaki kapacitás és közbeszerzési szakmaiság területén; a 25/2024. ÉKM rendelet szerinti open book gyakorlat szakmai felülvizsgálatának előkészítése.

Hat hónapon belüli jogalkotási előkészítés: felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó kijelölési rendszer, köztestületi térítésmentes jogorvoslati standing, tárgyszakértői egyenrangúsítás,

20% feletti szaktervezői közös ajánlattevői vagy szerződéses státusz kiviteli tervezésnél, közműegyeztetési határidők és eljárási következmények.

Egy éven belüli rendszerszintű korrekciók: országos költségadatbázis, vízmegtartási és energiatárolási pilotok, TSZSZ MMK-alapú minőségbiztosítása, polgári jogi szerződéses egyensúly visszaállítása az állami beruházási rendszerben.

A reformcsomag nem több jogot kér a Mérnöki Kamarának, hanem több szakmai tartalmat a magyar beruházási rendszernek. A szakértelem kerüljön vissza a döntések elejére, a felelősség kötődjön személyhez, a közérdek védelme ne legyen pénztárcáfüggő, a vállalkozó pedig -az állami megrendelővel szemben is- szerződéses partner legyen.

A rendszerváltó gondolat rendezőelvei

A teljes anyag tizenhárom vezérelepre épül.

Első: Formális megfelelés helyett érdemi szakmai kontroll. A jogi előírások önmagukban nem elegendőek, ha a végrehajtásuk csak aláírási, bírálóbizottsági vagy dokumentációs formalitás. A reform minden pontja azt keresi, hogyan lehet a meglévő szabályt érdemi szakmai felelősséggé alakítani.

Második: A szakértelem legyen intézményes, ne személyes szívesség. A tárgyszakértő bevonása ne attól függjön, hogy az ajánlatkérő mennyire igényes vagy a projektgazda mennyire nyitott. A szakmai szerepet eljárási szinten kell rögzíteni.

Harmadik: A jog eszköz, nem cél. A közbeszerzési jog célja nem a papíron hibátlan eljárás, hanem a közpénz hatékony, átlátható, szakmailag megalapozott felhasználása.

Negyedik: Közérdekű ügyben a jogorvoslat ne legyen pénztárcafüggő. A közbeszerzési rendszerben keletkező nyilvánvaló jogsértések nem mindig egyetlen piaci szereplő magánérdekét sértik. Ha a közérdek sérül, annak védelme köztestületi csatornán is biztosítható legyen. Ha a jogorvoslat túl drága, akkor a jogsértés túl olcsóvá válik.

Ötödik: A mérnöki felelősség személyhez kötött. A mérnöki döntések következményeit nem lehet teljesen céges struktúrákba, alvállalkozói láncokba vagy projektcégekbe elrejteni. A szakmai felelősség mögött természetes személy szakmagyakorló áll.

Hatodik: A közmű, a víz és az energia nem melléklet. Ezek nem a beruházási folyamat végén kezelendő szakági kérdések, hanem a fejlesztések megvalósíthatóságát meghatározó alapfeltételek.

Hetedik: A közbeszerzés végén polgári jogi szerződés jön létre. Az ajánlatkérő szerződéses partner, nem felettes hatóság. A vállalkozói eredmény nem jogsértés, hanem a kockázatvállalás ellenértéke. A közpénzvédelem a közbeszerzés előkészítésében és lefolytatásában érvényesül, nem a teljesítés utáni eredményelvonásban.

Nyolcadik: A reformot szakaszolni kell. A csomag egy része szabályozási pontosítással indítható, más része törvényi módosítást vagy pilotprogramot igényel. A végrehajtásnak ütemezettnek kell lennie. A jó döntés három dologon múlik: adaton, arányon, következményen.

Kilencedik: Az előkészítés elsőbbsége és az életciklus-szemlélet. A közpénzes beruházás legdrágább hibája gyakran az, amely már az előkészítésben keletkezik, de csak a kivitelezésben, az üzemeltetésben vagy a jogvitában válik láthatóvá. A reform ezért a döntési, tervezési, költség-, kivitelezési és üzemeltetési következményeket együtt kezeli.

Tizedik: Adat nélkül nincs felelős döntés. Vízügytisztartás, közműállapot, villamoshálózati terhelés, közbeszerzési verseny, tervellenőrzés, költségtervezés és szerződéses teljesítés csak akkor irányítható, ha az érintettek azonos tényalapról dolgoznak.

Tizenegyedik: A területi különbségeket szakmai módon kell kezelni. Nem ugyanaz a megoldás szükséges egy vízhiányos alföldi településen, egy dombvidéki villámárvíz-kockázatú térségben, egy agglomerációs közműnyomás alatt álló községben vagy egy ipari fejlesztést fogadó városban.

Tizenkettedik: A szerepeket tisztán kell elválasztani. A tervező tervez, a tervellenőr ellenőriz, a közműkezelő műszaki kockázatot jelez, az ajánlatkérő megrendel, a vállalkozó teljesít, a szakértő szakvéleményt ad, a köztestület szakmai minőséget biztosít, a hatóság pedig hatósági jogkört gyakorol.

Tizenharmadik: A reform csak intézményi felelőssel, határidővel és mérhető eredménnyel lehet hiteles. Minden javaslathoz hozzá kell rendelni a döntéshozót, a jogszintet, az ütemezést, a finanszírozási logikát és a visszamérés módját.

I. Víz és közmű-infrastruktúra

Kiemelt üzenet

A víz és a közmű nem külön szakági melléklet, hanem a települési működőképesség, az ipari beruházás, a mezőgazdaság, a lakhatás és a közpénzből épülő infrastruktúra alapfeltétele. Ezért a vízmegtartást és a közműhálózatok állapotát együtt kell kezelni.

1. Vízmegtartó Magyarország 2040.

Kiinduló helyzet

Magyarország vízgazdálkodási problémája nem szűk vízügyi kérdés. A vízhiány, az aszály, a talajvízszint-csökkenés, a belterületi elöntések, a villámárvizek, a csapadékvíz-hálózatok túlterhelése és az ivóvízhálózatok állapota együtt olyan rendszerszintű problémát alkotnak, amely közvetlenül érinti a mezőgazdaságot, a településfejlesztést, az ipari beruházásokat, a közlekedési infrastruktúrát és az életminőséget.

A korábbi fejlesztési gyakorlat sokszor a víz gyors elvezetésére épült. Ez a szemlélet rövid távon csökkenthet egyes helyi kockázatokat, de hosszú távon rontja a táj vízháztartását, növeli az aszályérzékenységet, terheli a befogadókat, és elvágja a települési zöldfelületeket attól a víztől, amelyet helyben is lehetne hasznosítani.

A vízmegtartás mérnöki és gazdasági szükségszerűség. Ahol a víz helyben tartható, ott csökken a csapadékvíz-rendszerek csúcsterhelése, javul a mikroklíma, nő a zöldfelületek túlélőképessége, és mérséklődik a későbbi közműfejlesztési kényszer.

Reformcél

A Vízmegtartó Magyarország 2040 program célja, hogy a települési és térségi vízgazdálkodás a gyors elvezetési logikáról a víz helyben tartására, késleltetésére, hasznosítására, visszamérésére és digitális modellezésére álljon át. A program nem kizárólag vízügyi program, hanem területfejlesztési, építésgazdasági, agrárgazdasági, közmű- és klímaadaptációs keretprogram.

Javasolt eszközök

Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv meglévő elvárásának érdemi érvényesítése. Az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv (ITVT) a települési vízgazdálkodás alapidokumentuma, amely kapcsolódik a településfejlesztési, rendezési, klíma-, közlekedési és közműdokumentumokhoz.

Az ITVT-t a reformcsomag nem új tervtípusként kezeli. A módszertani keret már rendelkezésre áll; a cél az, hogy az ITVT ne formális dokumentumként, hanem településfejlesztési, közmű-, klíma-, közlekedési és közpénzes beruházási döntéseket ténylegesen megalapozó eszközként működjön.

Kék-zöld infrastruktúra minimumkövetelményeinek kidolgozása. A zöldtető, az esőkert, a bioretenciós felület, a vízáteresztő burkolat és a tetővíz-hasznosítás ne díszítőelem, hanem műszaki teljesítményt hordozó tervezési követelmény legyen.

Országos vízviszatartrási indikátorrendszer. Mérti kell a helyben tartott vízmennyiséget, a csúcsterhelés csökkenését, az elöntési kockázat változását, a vízminőségi hatást és az üzemeltetési költséget.

Digitális vízgazdálkodási modellezés. A 4D Rain típusú digitális iker módszertant országos adaptációs keretté kell fejleszteni, különböző település- és térségtípusokra.

Közpénzes beruházásoknál kötelező vízgazdálkodási hatásvizsgálat. Az út-, parkoló-, ipari, lakóterületi és közintézményi beruházásoknál vizsgálni kell a lefolyás, a beszivárgás, a csapadékvíz-terhelés és a helyben tartott vízmennyiség változását.

Közbeszerzési kapcsolódás

A vízmegtartásnak a közbeszerzési dokumentációban is meg kell jelennie. Az ajánlattevőnek ne csak azt kelljen bemutatnia, hogy a létesítményt milyen áron és határidővel építi meg, hanem azt is, hogy a beruházás milyen hatással van a helyi vízháztartásra. A vízgazdálkodási teljesítmény értékelési szempontként is megjelenhet, különösen közterületi, útépitési, zöldfelületi, ipari és településfejlesztési beruházásoknál.

Várható hatás

A program csökkenti az aszály- és elöntési kockázatot, mérsékli a csapadékvíz-hálózatok terhelését, javítja a települési mikroklimát, növeli a zöldfelületek fenntarthatóságát, és hosszú távon költséget takarít meg. A vízmegtartás olcsóbb, mint az utólagos kárkezelés. Ezt a mondatot nem szépíteni kell, hanem tervezési alapelvvé tenni.

2. Közmű- és víziközmű-reform

Kiinduló helyzet

A közműegyeztetés és a közműkezelői hozzájárulások rendszere a hazai beruházások egyik legtöbb konfliktussal terhelt területe. A digitális eszközök megléte önmagában nem oldotta meg a problémát. A gyakorlatban sok eljárás továbbra is kiszámíthatatlan, elhúzódó, szolgáltatóként eltérő és indokolatlanul terhes.

A közműegyeztetési reformjavaslat nem egyedi sérelmekre épül. Szakmai háttérét három kamarai kolléga tanulmánya és több mint ezer válaszó közműegyeztetési tapasztalatának feldolgozása adja, ezért a probléma rendszerszintű beruházás-előkészítési kockázatként kezelendő.

A közműkezelői szerep a gyakorlatban egyes ügyekben túlterjeszkedhet a szakmai véleményezésen, és kvázi hatósági blokkoló pozícióvá válhat. A hozzájárulás megadását olyan feltételekhez is köthetik, amelyek nem mindig kapcsolódnak közvetlenül az adott beruházás műszaki hatásához. Ez növeli a költséget, bizonytalanná teszi az ütemezést, és elmoshatja a felelősségi viszonyokat.

A víziközmű-hálózatok állapota külön kérdés. Az ivóvízhálózati veszteség, az elavult vezetékhalózat, a rekonstrukciós elmaradás, a rezsicsökkentéssel összefüggő díj- és forráskorlátok, valamint a tartós forráshiány olyan kényszerhelyzetet teremtenek, amelyben a szolgáltatók sokszor nem okozói, hanem elszenvedői a problémának. Ez azonban nem teheti az egyedi beruházót a rendszerszintű elmaradások rejtett finanszírozójává.

Reformcél

A közmű- és víziközmű-reform célja, hogy az új beruházás csak a saját közvetlen közműhatását viselje, ne pedig a rendszerszintű rekonstrukciós elmaradás esetleges finanszírozója legyen. A közműkezelő jogos hálózatbiztonsági szerepét meg kell őrizni, de a szerep a szakmai véleményezés és az objektív műszaki indokolás keretei közé kerüljön vissza.

Konkrét javaslatok

Hozzájárulás helyett szakmai véleményezés. A közműkezelő ne vétőjoggal rendelkező kvázi hatóságként, hanem objektív műszaki-biztonsági szempontok alapján véleményező szakmai partnerként járjon el.

Aránytalan és projektől független hálózatfejlesztési előírások korlátozása. A közműkezelő ne írathasson elő a beruházás tárgyához szorosan nem kapcsolódó hálózatcserét, rekonstrukciót vagy kapacitásbővítést pusztán azért, mert a beruházás érinti a területét. Ilyen előírás csak közvetlen műszaki szükségesség, hálózatbiztonsági indok vagy jogszabályi alap írásbeli bemutatása mellett legyen alkalmazható.

E-közmű kizárólagossága. A közműegyeztetés teljes folyamatát a nyomon követhető digitális felületen kell lefolytatni. A rendszeren kívüli egyeztetés csak kivételes, dokumentált műszaki okból legyen elfogadható.

Határidőhöz kötött közműkezelői állásfoglalás és eljárási következmény. Ha a közműkezelő határidőben nem ad érdemi, műszaki indokkal ellátott véleményt, az eljárás ne legyen határozatlan ideig blokkolható. A határidőn túli negatív állásfoglalás csak kivételesen, közvetlen hálózatbiztonsági vagy közegészségügyi kockázat írásbeli igazolása mellett legyen elfogadható.

Hitelesített közműadat jogi kategóriája. A szolgáltató az általa hivatalos közműadatként, meghatározott pontossági kategóriában szolgáltatott adatért viseljen arányos felelősséget. Ha az adat bizonytalan, hiányos vagy csak tájékoztató jellegű, ezt az adatszolgáltatásban kifejezetten jelezni kell.

Eljárási következmény indokolatlan késedelem és visszaélészerű projekte terhelés esetén. A közműkezelői eljárásnak legyen következménye, ha dokumentált műszaki indok nélkül hátráltatja a beruházást, vagy a beruházáshoz nem kapcsolódó rekonstrukciós költséget próbál átterhelni.

Vízmegettartással való kapcsolat

A közműreformot nem lehet leválasztani a vízmegettartásról. A csapadékvíz-rendszerek túlterhelése, az ivóvízhálózat vesztesége, a belterületi elöntések és a közműrekonstrukció egymással összefüggnek. A jó közműpolitika nemcsak csöveket cserél, hanem csökkenti a fölösleges hálózati terhelést is. A víz helyben tartása -akár a telkeken belül- ezért közműfejlesztési stratégia is.

II. Energia, villamoshálózat, tárolás, szaldó és e-mobilitás

Kiemelt üzenet

Az energetikai átmenet akkor tartható fenn, ha a hálózatfejlesztés, a tárolás, a prosumer modell és az elektromobilitás nem külön-külön kedvezményrendszerként, hanem egyetlen műszaki rendszerként jelenik meg.

3. Villamoshálózat, háztartási energiatárolás, fenntartható szaldó és saját termeléshez kötött e-mobilitás

Kiinduló helyzet

A villamosenergia-rendszer használatának átalakulása gyorsabb, mint ahogy a hálózati és szabályozási rendszer követni tudja. A háztartási méretű napelemes kiserőművek termelési ingadozása, az ipari fogyasztók, az elektromos autók, a hőszivattyúk és az új csatlakozások fogyasztásai együtt, olyan terhelésingadozást okoznak az villamos hálózatban, amelyet már nem lehet pusztán tarifapolitikai módszerrel kezelni.

A szaldóelszámolás kérdése ezért nem lehet egyszerű politikai igen-nem kérdés. A régi szaldó elszámolási lehetőség korlátlan visszahozása, mind az újonnan csatlakozók esetében, mind a jelenleg még szaldóelszámolásban lévőknel -a szaldó elszámolási lehetőség lejárt utáni időszakra vonatkozóan- hálózati problémákat okozhat. Azonban a szaldó teljes elutasítása sem támogatná annak lehetőségét, hogy jól méretezett háztartási termelő-tároló rendszerek járuljanak hozzá a hálózatkimélő üzem eléréséhez.

A háztartási energiatárolás tehát nem luxus. A tárolás azt teszi lehetővé, hogy a saját termelés nagyobb része helyben hasznosuljon, a hálózat visszatáplálási csúcs csökkenjen, és az elektromos autózás ne egyszerűen áramfogyasztás-növelés, hanem lokális energiagazdálkodási elem legyen.

Kulcsmondat

Olyan szabályozás megalkotása szükséges, ami egyaránt megfelel az EU-s direktíváknak és a HMKE tulajdonosok számára.

Reformcél

A cél egy olyan energiapolitikai modell, amely a villamos hálózatok fejlesztését, a saját megújuló alapú termelést, a háztartási tárolást, az elektromos autózást és a szaldó jellegű elszámolási kedvezményt egyetlen, mérhető feltételrendszerbe kapcsolja.

Konkrét javaslatok

Országos villamoshálózati állapotfelmérés. Fel kell mérni a csatlakozási korlátokat, a lokális túlterheléseket, a visszatáplálási problémákat és a térségi szűk keresztmetszeteket.

Háztartási energiatárolás célzott támogatása. A tárolókapacitás legyen a hálózatvédelmi megoldások egyik központi eleme.

A szaldó elszámolás feltételhez kötött visszavezetése azok számára akik már korábban ebben az elszámolási rendszerben rész vehettek. A szaldó jellegű elszámolás elsősorban azon esetekben legyen újranyitható a régi rendszerben már résztvevők számára, ahol a saját elektromos áram termelés mellé háztartási energiatároló létesül.

Okosmérési és intelligens töltési követelmények. A rendszer csak akkor védhető, ha a termelési, fogyasztási és töltési profil mérhető.

Saját termeléshez kötött e-mobilitási preferencia. Az e-autó kedvezmény akkor legyen erős, ha az autó energiaigényének jelentős része vagy egésze saját megújuló termelésből származik.

MMK-szakemberek általi tanúsítás. A tanúsítás terjedjen ki a saját termelésre, tárolásra, töltési profilra, önellátási arányra és hálózati hatásra.

A szaldó pontosított modellje

A szaldóelszámolás visszavezetése nem lehet általános, feltétel nélküli gesztus. Elsősorban azok számára indokolt, akik saját megújuló energiatermelésük mellett a “hálózatbarát feltételrendszer” (tároló kapacitás kiépítése, okosmérő felszerelése, stb.) előírásait is teljesítik és ezzel igazolhatóan csökkentik a villamosenergia-hálózat terhelését. Ez mérnöki feltételrendszer, nem nosztalgia a korábbi szabályozás iránt.

Várható hatás

A javaslat egyszerre növeli a háztartási önellátást, ösztönzi a tárolást, csökkenti a hálózati csúcsterhelést, és az elektromos mobilitást valóban zöldebb irányba tereli. Az állam ne általában az e-autót jutalmazza, hanem azt az e-autózást, amely mögött saját termelés, tárolás és hálózatkímélő működés áll.

III. Közbeszerzési szakmaiság, integritás és jogorvoslat

Kiemelt üzenet

A közbeszerzési blokk célja, hogy a formális jogszerűséget valós szakmai és közérdekvédelmi tartalommal egészítse ki. A jog eszköz, nem cél: a jó közbeszerzés nem csupán támadhatatlan papír, hanem szakmailag megalapozott, versenysemleges és teljesíthető beszerzés.

4. Valós teljesítési kapacitás: fővállalkozói minimum és projektarányos saját kapacitás

Az építési közbeszerzésekben az egyik visszatérő probléma, hogy a fővállalkozói szerep mögött nincs mindig valódi saját szervezeti teljesítőképesség. A vállalkozás megnyeri a munkát, majd a teljesítést hosszú alvállalkozói láncon keresztül szervezi. Az alvállalkozás önmagában persze természetes és jogszerű, de a fővállalkozói szerep nem lehet üres szerződéses ernyő.

Közpénzes építési beruházásnál fővállalkozói szerepbe csak olyan cég kerülhessen, amely legalább minimális saját műszaki, adminisztratív és koordinációs kapacitással rendelkezik. Ennek javasolt mérhető alsó küszöbe a legalább 10 fős éves átlagos statisztikai létszám.

Ez nem kisvállalkozás-ellenes javaslat. A mikrovállalkozásoknak továbbra is helye van a szakosodott alvállalkozói, részfeladati vagy konzorciumi struktúrákban. A követelmény a fővállalkozói szerephez kapcsolódik, mert ott a koordináció, a kockázatkezelés, a pénzügyi feyelem és az alvállalkozói lánc irányítása közérdekű kérdés.

A 10 fős minimum nem azt jelenti, hogy nagy vagy speciális beruházásoknál ez önmagában elégséges lenne. A követelmény alsó fővállalkozói szervezeti minimum. Nagyobb, összetettebb vagy kiemelt kockázatú beruházásoknál a beszerzés tárgyához, értékéhez és műszaki összetettségéhez igazodó projektarányos saját műszaki, irányítási, minőségbiztosítási és pénzügyi kapacitási követelmény is előírható, indokolt esetben saját teljesítési aránnyal.

Az építőipar ciklikussága és az alacsony ár

A reformnak figyelembe kell vennie, hogy az építőipar ciklikus ágazat. Vannak évek, amikor nem a magas eredmény a cél, hanem a cég megtartása. Vannak időszakok, amikor egy több évtizede működő vállalkozásnak azért kell munkát vállalnia alacsonyabb áron, hogy megtartsa a munkavállalóit, a szakmai magját, a szervezetét, a gépparkját, a működőképességét. Ez nem romantika, hanem gazdasági realitás. Egy építőipari vállalkozás nem kapcsolható ki és be úgy, mint egy villanykapcsoló. Ha elmegy a művezető, a brigád, a gépkezelő, a szakmunkás, akkor nem biztos, hogy a következő konjunktúrában vissza lehet őket hívni.

Ezért az alacsony ár önmagában nem bűnjel. Az alacsony ár mögötti teljesítési képességet kell vizsgálni. A 10 fős minimum éppen azt szolgálja, hogy ne a kapacitás nélküli ajánlattevők torzítsák

a piacot, miközben a saját kapacitással dolgozó, valódi cégek - beleértve a nehezebb években mérsékelt áron dolgozó tisztességes vállalkozókat is - versenyben maradhassanak.

Garanciák

Az alkalmassági követelmény értékhatárhoz és tárgyhoz legyen köthető, ne minden apró beszerzésre vonatkozzon azonos erővel.

A követelmény közös ajánlattétellel teljesíthető legyen, ha a közös ajánlattevők együtt rendelkeznek a szükséges kapacitással.

Részajánlattételnél a rész nagyságához igazodó követelmény legyen alkalmazható.

Ne zárja ki a szakosodott kisvállalkozások alvállalkozói vagy konzorciumi részvételét.

A létszám mellett projektarányos szakmai kapacitási, jogosultsági, műszaki vezetési, minőségbiztosítási és pénzügyi feltételek is alkalmazhatók legyenek.

A javaslat várható hatása a lánctartozási kockázatok csökkentése, az üres fővállalkozói modellek visszaszorítása, a felelősség világosabbá tétele és az alvállalkozók védelme.

5. A beszerzés tárgya szerinti szakértelem intézményesítése és egyenrangúsítása a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadóval

E pontnál pontosan kell fogalmazni. Nem az a probléma, hogy a közbeszerzési jog egyáltalán nem ismeri a beszerzés tárgya szerinti szakértelem követelményét. A szabályozás ma is előír szakmai, közbeszerzési, jogi és pénzügyi szakértelmet, és több területen szakmai ajánlatot, minőségi szempontot, szakmai alkalmasságot is megkövetel.

A probléma az, hogy a tárgyszakértelem a gyakorlatban sokszor formális megfeleléssé válik. Ott van a szakmai szereplő neve, ott van a bírálóbizottsági tagság vagy a szakmai aláírás, de a döntési súly gyakran a jogi és eljárási megfelelés oldalán koncentrálódik. A szakértelem papíron teljesül, de nem válik az eljárás tényleges irányító erejévé.

Egy közbeszerzés lehet szabályos és rossz egyszerre. Ez a legveszélyesebb kombináció. Szabályosan is lehet rosszat venni - csak akkor szebb a dosszié.

A reform célja ezért nem újabb általános szabály kimondása, hanem a meglévő szakmai követelmény intézményesítése. A tárgyszakértő szerepét a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadóval egyenrangúvá kell tenni.

Kulcsmondat

A felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó a jogi és eljárási megfelelésért felel. A tárgyszakértő a beszerzés tárgyának szakmai megfeleléséért felel. A kettő egyenrangú szerep; egyik sem lehet a másik díszlete.

Tárgyszakértői felelősségi kör

- A beszerzési igény szakmai meghatározása
- A műszaki leírás szakmai megalapozása
- Az alkalmassági feltételek megfogalmazása, arányosságának vizsgálata
- Az értékelési szempontok megfogalmazása, szakmai indokolása
- a szerződéses feltételek teljesíthetőségének és ésszerűségének vizsgálata
- az ajánlattevői kérdések szakmai megválaszolása
- a bírálati döntés szakmai alátámasztása
- írásos tárgyszakértői nyilatkozat készítése
- Ez a modell különösen indokolt építési, tervezési, műszaki, energetikai, közmű- és egészségügyi tárgyú beszerzésekben. Ezeknél a jogi forma önmagában nem képes megítélni, hogy a beszerzés tárgya szakmailag jól meghatározott, teljesíthető és fenntartható-e

6. A felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó független kijelölése

A felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó kiválasztása ma közbizalmi kockázatot hordozhat. A szaktanácsadó nem semleges adminisztratív szereplő: részt vesz az eljárás szerkezetének kialakításában, a pályázati dokumentáció előkészítésében, a jogi kockázatok kezelésében, és sok esetben meghatározza az eljárás fajtáját, gyakorlati mozgásterét.

Ha ugyanazok az ajánlatkérők rendszeresen ugyanazokat a szaktanácsadókat választják, tartós, zárt kapcsolatrendszerek alakulhatnak ki. Konkrét jogsértés bizonyítása nélkül is sérülhet a közbizalom. A korrupció megelőzésében nem elég a jogsértést utólag keresni; a zárt kapcsolati struktúrákat kell megelőzően gyengíteni.

Ezért a javaslat szerint közpénzes közbeszerzési eljárásokban a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadót előzetesen minősített, nyilvántartott, összeférhetlenségi szempontból szűrt körből, főszabály szerint elektronikus sorsolással vagy más, dokumentáltan független kijelölési mechanizmussal javasolt kijelölni. A függetlenség nem sértés, hanem a bizalom feltétele.

A sorsolás nem önmagában cél, hanem integritási eszköz. A rendszernek együtt kell működnie előminősítéssel, szakági tapasztalati szűréssel, összeférhetlenségi kontrollal és utólagos teljesítményértékeléssel.

Nem vak sorsolás

A sorsolás nem jelenthet szakmai véletlenszerűséget. Építési beruházáshoz építési közbeszerzési tapasztalattal rendelkező felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói körből, egészségügyi beszerzéshez egészségügyi tapasztalatú körből, energetikai beruházáshoz energetikai tapasztalattal rendelkező körből ajánlott sorsolni. A kiválasztás tárgyi szűrése legyen szakmai, míg a végső kijelölés integritási okból sorsolásos.

Felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói jogállás

A függetlenül kijelölt felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó elsődleges kötelezettsége ne az ajánlatkérő formális védelme, hanem az eljárás jogszerűségének, versenysemlegességének, átláthatóságának és közérdekszerűségének biztosítása legyen. Szaktudásával, szakmai tapasztalatával járuljon hozzá az eljárás eredményességéhez. Ha a szaktanácsadó versenykorlátozó vagy szakmailag indokolatlan feltételt észlel, azt dokumentáltan jeleznie kell.

7. Köztisztviselési közérdekű, térítésmentes jogorvoslat

A közbeszerzési jogorvoslat ma formálisan létezik, de sok esetben nem ténylegesen hozzáférhető. A döntőbizottsági eljárás díja és konfliktuskockázata visszatartó erő. Ez különösen azokban az esetekben probléma, amikor a jogsértés nem egyetlen ajánlattevő közvetlen üzleti sérelme, hanem a közérdeket, a szakmai minőséget vagy a tisztességes versenyt érinti.

A közérdeket sértő ügyekben a jogorvoslat nem lehet pénztárcáfüggő. Ha egy közbeszerzés műszaki tartalma nyilvánvalóan hibás, alkalmassági feltétele aránytalan, értékelési rendszere versenytorzító, vagy szerződéses feltétele teljesíthetetlen, akkor a fellépés nem múlhat azon, hogy valamely piaci szereplő vállalja-e a díjat és az ajánlatkérővel való konfliktust. A versenyt nemcsak az torzítja, amit jogsértően megtesznek; az is torzítja, amit senki nem mer megtagadni.

A javaslat szerint az illetékes szakmai köztisztviselés - építési, tervezési és műszaki ügyekben az MMK - panaszbefogadási, előszűrési és közérdekű eljáráskezdeményezési jogot kapna. Nyilvánvaló, dokumentált jogsértés esetén ez ne csak joga, hanem kötelessége legyen.

Háromlépcsős modell

Panaszbefogadás: a köztisztviselés térítésmentesen befogadja a gazdasági szereplőktől, vállalkozásoktól, természetes személyektől vagy más érintettektől érkező jelzést.

Szakmai előszűrés: a köztisztviselés megvizsgálja, hogy a panasz tartalmaz-e nyilvánvaló közérdeksérelmet, szakmai szabálytalanságot, versenykorlátozást vagy korrupciós kockázatot.

Térítésmentes közérdekű jogorvoslat: megalapozott ügyben a köztisztviselés közérdekből eljárást kezdeményez, a költség nem terheli a panaszost.

A kontrollnak az eljárás teljes ívét le kell fednie: előkészítés, kiírás, dokumentáció, ajánlattétel, bírálat, eredményhirdetés . A hibák jelentős része már az eljárás elején keletkezik; az utólagos jogorvoslat önmagában késői.

IV. Beruházás-előkészítés, tervezés, költség és felelősségi lánc

Kiemelt üzenet

A jó közbeszerzés nem a felhívásnál kezdődik, hanem a beruházás előkészítésénél. A hibás terv, a gyenge költségbecslés és a homályos felelősségi lánc később pótmunka-, kötbér-, TSZSZ- és peres vitává válik.

8. Előkészített beruházás, kiviteli tervdokumentáció és érdemi, vezető tervezői szintű tervellenőrzés

A beruházás-előkészítés elsőbbsége. A tervellenőrzés a megfelelően előkészített beruházási döntés és tervfázis minőségbiztosítási kontrollja, nem a hiányzó előkészítés pótléka. Közpénzes és jelentős közérdekű beruházásoknál az országos, térségi és helyi területrendezési, településfejlesztési, közmű-, vízgazdálkodási, közlekedési és környezeti illeszkedést már a döntés-előkészítésben vizsgálni kell.

Egymásra épülő tervfázisok megtartása. A tanulmányterv feladata az alternatívák feltárása és összehasonlítása, az engedélyezési terv feladata a kiválasztott változat hatósági és szakági megalapozása, a kiviteli terv feladata pedig a már eldöntött, engedélyezett és szakágilag összehangolt megoldás részletes megtervezése. Ezek nem tetszőlegesen összevonható adminisztratív lépcsők.

A megrendelői diszpozíció felelőssége. A megrendelőnek meg kell határoznia a beruházás célját, funkcióját, teljesítménykövetelményeit, területi és pénzügyi kereteit, üzemeltetési elvárásait és döntési pontjait. A hiányos vagy változó megrendelői diszpozíció nem minősíthető automatikusan tervezői hibának.

A tervellenőrzés nem hiányzik teljesen a jogrendszerből. Létezik. A probléma az, hogy sokszor szűk körű, értékhatárokhoz kötött, formális, és nem válik valódi minőségbiztosítási eszközzé. A reform ezért nem egyszerűen visszaállítást, hanem érdemi megerősítést javasol.

A tervellenőrzést vezető tervezői szintű, azonos vagy magasabb jogosultsággal rendelkező szakembernek kell ellátnia. Ha az ellenőrzést nem megfelelő szakmai súlyú szereplő végzi, az egész eljárás könnyen adminisztratív kipipálássá válik.

A közpénzes beruházásoknál a közbeszerzés lehetőség szerint ellenőrzött, kellően részletes, szakágilag összehangolt tervdokumentáció alapján induljon. A félkész tervből félreárazott ajánlat, hibás szerződés, pótmunka-vita és teljesítésigazolási konfliktus lesz.

Fontos szempont a pótmunka és többletmunka fogalmának tisztázása, a pótmunka lehetőségének vagy kizárásának rögzítése a vállalkozási szerződésben.

Konkrét javaslatok

Közpénzes és jelentős közérdekű beruházásoknál a tervellenőrzés alkalmazási körének kiterjesztése.

Vezető tervezői szintű tervellenőrzés előírása az adott szakterületen azonos vagy magasabb jogosultsággal.

Szakágankénti tervellenőrzés ott, ahol érdemi szakági kockázat áll fenn.

Közbeszerzés előtti tervellenőrzési lezárás, hogy a kiírás már ellenőrzött dokumentációra épüljön.

A tervellenőrzési megállapítások dokumentált beépítése a közbeszerzési műszaki dokumentációba.

Előzetes közműkapacitási és közműkockázati vizsgálat már a tanulmánytervi vagy döntéselőkészítő szakaszban.

Feltételes közbeszerzés

A feltételes közbeszerzés ma is kivételes eszköz. A probléma az, hogy a gyakorlatban visszaélészerűen alkalmazható forrásbizonytalanság elfedésére. Abban az esetben, ha a feltétel alapja a finanszírozás rendelkezésre állása, feltételes eljárás csak úgy legyen indítható, ha a feltételesség oka dokumentált, a forrásbiztosítás majdani rendelkezésre állása realis és határideje ismert, a piaci szereplők költségkockázata értékelt, és az eljárás nem válik forrás nélküli beruházáspolitikai pótcselekvéssé.

9. Tervezési piac reformja: 20% feletti szaktervező közös ajánlattevői státusza kiviteli tervezésnél

A tervezési piac jelentős része mikroállalkozásokból és kis irodákból áll. A szaktervezők gyakran alvállalkozóként vesznek részt olyan projektekben, amelyekben a tényleges szakmai teljesítés jelentős része náluk van. Ez torz felelősségi láncot eredményez.

A szaktervezők nem azért nem közös ajánlattevők, mert nem akarnának felelősséget vállalni. A rendszer gyakran alvállalkozói szerepbe sorolja őket. A közös ajánlattevői státusz több felelősséget és több jogot adna, és tisztább szerződéses helyzetet teremtene.

Ezért kiviteli tervdokumentációt érintő generáltervezési feladatoknál, 20% feletti szaktervezői teljesítési arány esetén a szaktervező ne pusztán alvállalkozóként, hanem közös ajánlattevőként vagy azzal egyenértékű, közvetlenül látható szerződéses státuszban jelenjen meg. Ez védi a beruházót, erősíti a felelősségi láncot, és méltányosabb referenciaigazolási rendszert tesz lehetővé.

A szabály nem kizárólag az építész tervező mellé rendelt szaktervezőkre vonatkozik, hanem minden olyan generáltervezési struktúrára, ahol a szakági teljesítés aránya és kockázata önálló jogi és szakmai láthatóságot indokol.

Több jog - több felelősség

- Közvetlenebb szakmai egyeztetési jog
- Dokumentált felelősség a saját szakterületért
- Arányos referencijog
- Díjfizetési és szerződéses pozíció védelme
- Közvetlen részvétel a szakmai döntésekben
- A beruházó számára átláthatóbb felelősségi lánc

10. Egységes költségtervezési rend, költségzakértés és beruházáslebonyolítás

A beruházási viták jelentős része költségvitává válik. Az átalánydíj, pótmunka, többletmunka, indexálás, tartalékkeret, mennyiségi eltérés, műszaki tartalom változása, előre nem látható műszaki megoldások szükségessége és a teljesítésigazolás azért válik gyakran kezelhetetlenné, mert nincs elég erős, egységes és szakmailag hiteles költségtervezési rendszer.

A költségtervezés nem adminisztratív melléklet. Ez beruházásbiztonsági kérdés. Ha a becsült érték rossz, a műszaki tartalom félreárazott, a tartalékkeret irreális, a szerződéses ár pedig nincs összhangban a valós teljesítéssel, akkor a vita szinte be van kódolva.

Az MMK-nál meglévő költségzakértői és beruházáslebonyolítói képzési háttér alkalmas arra, hogy a költségtervezés ne alkalmi piaci becslés, hanem szakmailag ellenőrzött rendszer legyen.

Az országos költségadatbázis nyílt, szakmailag gondozott referenciaadatbázis legyen. Kialakítása nem kizárólag állami feladat: az állam, a szakmai köztestületek és a meghatározó szakmai szövetségek közös konstrukcióban is létrehozhatják és fenntarthatják.

Pótmunka, többletmunka és megrendelői döntési felelősség. A pótmunka nem megrendelői kegy, hanem a szerződéses műszaki tartalom túl szükségessé váló, dokumentált és elismerendő teljesítés, ha az ajánlattevő azt az ajánlattételkor ésszerűen nem láthatta előre, és nem a saját felróható magatartása idézte elő. A szerződésben előre rögzíteni kell a bejelentés, műszaki igazolás, költségzakértői véleményezés, megrendelői döntés, szerződésmódosítás és számlázás határidejét.

Konkrét javaslatok

Nyílt, országos, naprakész költségadatbázis kialakítása építési, tervezési, közmű-, energetikai és infrastruktúra-beruházásokra, szakmai köztestületi és szakmai szövetségi közreműködéssel.

Egységes költségtervezési módszertan és minta-költségvetési struktúra.

Költségzakértő bevonása becsült érték, tartalékkeret, pótmunka és többletmunka kérdésekbe.

Beruházáslebonyolítói jogosultság és képzés megerősítése.

A költségzakértői álláspont dokumentált szerepe a közbeszerzési előkészítésben és a vitakezelésben.

V. Mérnöki köztestületi felelősség és szakértői vitakezelés

Kiemelt üzenet

A reformcsomag szakmai háttérét az MMK köztestületi, etikai, fegyelmi, továbbképzési és szakértői infrastruktúrája adja. A cél nem politikai döntés átvétele, hanem a döntések szakmai megalapozása és a szakértői minőségbiztosítás.

11. Mérnöki köztestületi felelősség és országos döntéstámogatás

A mérnöki tudás sokszor túl későn kerül be a döntésekbe. A mérnök nem a célkijelölésnél, az alternatívák mérlegelésénél és a kockázatelemzésnél van jelen, hanem akkor, amikor a döntés már megszületett, és műszakilag valahogy meg kell oldani. Ez drága és veszélyes logika.

Az MMK szerepe nem a politikai döntés átvétele. A kormányzat dönt, de a döntés előtt strukturált mérnöki alternatívaelemzésre, kockázatértékelésre, életciklus-költség vizsgálatra és végrehajthatósági kontrollra van szükség. Ez a döntésbiztonság lényege.

Közpénzes és jelentős közérdekű beruházásoknál vissza kell hozni az értékelemzés érdemi alkalmazását. Az értékelemzés nem egyszerű költségcsökkentési technika, hanem annak vizsgálata, hogy a beruházás funkciója, műszaki tartalma, költsége, üzemeltethetősége, életciklusa és kockázata arányban áll-e egymással.

Az MMK etikai és fegyelmi rendszere természetes személyekhez kötött felelősségi modellt ad. Ez különösen fontos olyan beruházási rendszerben, ahol a felelősség gyakran céges struktúrákban, alvállalkozói láncokban vagy projektmodellekben oldódik fel.

Javasolt intézményi elemek

Országos Mérnöki Döntéstámogató Fórum létrehozása a kormányzati döntéselőkészítés szakmai támogatására.

100 napos országos mérnöki helyzetkép: víz-, közmű-, energia-, közlekedési, önkormányzati műszaki kapacitási és digitális adatállapot-felmérés.

Önkormányzati mérnöki támasz kisebb és közepes önkormányzatok számára.

Települési és térségi főmérnöki hálózat megvalósítása a helyi műszaki racionalitás biztosítására, a főépítész rendszerhez hasonló súllyal, a területi kamarai egységek bevonásával.

Köztestületi részvétel a közbeszerzési, vízügyi, energetikai, közlekedési és közműfejlesztési szakmai standardok kidolgozásában.

Műszaki szabványok magyar nyelvű hozzáférhetőségének javítása, külön programként, állami és uniós források bevonásával.

Szervezett együttműködés a településtervezés, urbanisztika, településfejlesztés, építésgazdaság és vállalkozói szakmai szervezetek képviselőivel.

12. TSZSZ és szakértői vitakezelés MMK-alapra helyezése

A TSZSZ (*Teljesítésigazolási Szakértői Szerv*) kérdése ebben a reformcsomagban nem önálló hatásköri vita, hanem annak példája, hogy mi történik akkor, amikor egy mérnöki szakértői természetű feladat nem a megfelelő szakmai köztestületi közegben működik. Bár a TSZSZ rendszere egy kiemelten fontos eleme megrendelői- vállalkozói viták rendezésének és léte is képes lehet a konfliktusok egy lényeges mennyiségének a visszaszorítására, mégis az a tapasztalat, hogy ezek a szakvélemények már a bírósági szakaszban nem állják ki az aggálytalanság próbáját.

A teljesítésigazolási, műszaki elszámolási és beruházási viták mérnöki szakértői természetűek. A döntések mögött költségszakértői tudás, beruházáslebonyolítói ismeret, műszaki kompetencia, módszertani kontroll és személyhez kötött felelősség kell hogy álljon.

A TSZSZ MMK-rendszerhez illesztésének célja nem a szakértői döntések tartalmi befolyásolása, hanem a szakértői működés minőségbiztosítása: kiválasztás, továbbképzés, módszertan, etikai kontroll és felelősségi rend.

Konkrét javaslatok

- A TSZSZ független szakértői szervként az MMK mellett működjön.
- A szakértői döntések függetlenségét törvényi garancia védje.
- A szakértői kiválasztás, továbbképzés és minőségellenőrzés illeszkedjen az MMK szakmagyakorlási rendszerébe.
- A szakvélemények módszertana legyen követhető, számításokkal alátámasztott és kompetenciahatárok szerint világos.
- A szakértői felelősség természetes személyhez kötötten legyen számonkérhető.

A TSZSZ-probléma gyakran nem ott keletkezik, ahol a vita kirobban. A valódi ok sokszor korábbi: hibás műszaki tartalom, gyenge előkészítés, formális tervellenőrzés, rossz költségtervezés, tisztázatlan felelősségi lánc vagy hibás közműadat. Ezért a TSZSZ-reform csak a teljes beruházási rendszer reformjával együtt működik.

VI. Szerződéses egyensúly és teljesítési fegyelem

13. Polgári jogi szerződéses egyensúly és a vállalkozói partner státusz

Kiinduló helyzet

A közbeszerzési reformról szóló vitában a figyelem nagyrészt arra irányul, hogyan kell az eljárást lefolytatni: ki ad ajánlatot, hogyan értékeljük, kit hirdetünk ki nyertesnek. Eközben kevesebb szó esik arról, mi történik a nyertes ajánlat elfogadása után. Pedig a közpénz sorsa nem az eredményhirdetésnél, hanem a szerződés teljesítése során dől el véglegesen.

A közbeszerzési eljárás végén polgári jogi szerződés jön létre. A magyar Polgári Törvénykönyv szerint az ajánlatkérő és a nyertes ajánlattevő mellérendelt szerződéses partnerek. Az államnak lehet erős ellenőrzési joga, lehet szigorú teljesítési elvárása, lehet kötbér, garanciális és jótállási igénye, lehet teljesítési biztosítéka. Mindez belefér a polgári jogi szerződéses keretbe. De van egy határ: az ajánlatkérő nem viselkedhet úgy, mintha a nyertes vállalkozó eredménye utólag engedélyköteles volna. Mert az már nem szerződéses jogviszony, hanem hatósági alárendeltség.

A magyar állami építési beruházási rendszer egy része ezt a határt átlépi.

A jelenség: open book bírálat és a teljesítés utáni eredményelvonás

Az ÉKM open book bírálati gyakorlatának lényege, hogy a vállalkozó nem önállóan árképezi és számolja el a teljesítését, hanem a minisztérium betekintést kap a könyveibe, költségszerkezetébe, anyagbeszerzéseibe, alvállalkozói szerződéseibe és vállalkozói eredményébe. A rendszer 10%-ban maximálja az elérhető vállalkozói hasznot, és a többletet nem fizeti ki, vagy ha már kifizették, visszaköveteli. A kifogás nem a konkrét százalék mértékére, hanem arra irányul, hogy a piaci versenyt és a szerződéses árképzést adminisztratív eredménykontroll váltja fel.

Ez a gyakorlat a 25/2024. (VIII. 8.) ÉKM rendelet és a 2023. évi LXIX. törvény (Ábtv.) szerinti állami építési beruházási folyamatrendszer keretében alakult ki, és a Beruházási Portálon keresztül működik. Formailag minőségbiztosítási és közpénzvédelmi keretként jelenik meg. Tartalmilag azonban ez nem klasszikus szerződéses ellenőrzés, hanem hatósági ár- és eredménykontroll.

A különbség nem szemantikai. A klasszikus szerződéses ellenőrzés a teljesítést vizsgálja: elkészülte a műszaki tartalom, megfelel-e a minőségi elvárásnak, tartja-e a határidőt, a szerződésben rögzített ár szerint történik-e az elszámolás. Az open book bírálat ezzel szemben a vállalkozói üzleti működést vizsgálja: mennyibe került a vállalkozónak az anyag, mennyit fizetett az alvállalkozónak, hogyan szerveződnek a költségei, és ez alapján mekkora az eredménye. A két nézőpont között elvi különbség van.

A klasszikus szerződéses ellenőrzés azt kérdezi: megkaptam-e, amit megrendeltem. Az ÉKM open book bírálat ezzel szemben azt kérdezi: utólag megengedhető-e a vállalkozó eredménye. Az első a

polgári jogi szerződés természetes eleme. A második hatósági jellegű gyakorlat, amely torzítja a piaci ösztönzőket.

Miért vezet ez a gyakorlat torz eredményhez

A vállalkozói eredmény a szabad piacgazdaság egyik alapszerkezeti eleme: a vállalkozó tőkét, kapacitást, szervezetet, szakértelmet, idejét és kockázatát fekteti be a teljesítésbe, és ennek ellenértéke az eredmény. Ha az eredményt utólagos hatósági logikával maximálják, a kockázatviselés és a haszonszerzés szétválik egymástól: a kockázat a vállalkozónál marad, a haszon viszont az állam mérlegelésén múlik.

A reform állítása nem az, hogy a vállalkozói eredmény korlátlan vagy ellenőrizhetetlen legyen. A közpénzvédelemnek azonban a verseny megteremtésén, a becsült érték és a műszaki tartalom megalapozásán, a szerződéses teljesítés ellenőrzésén és a jogszerű szerződésmódosításon kell alapulnia, nem utólagos, egyoldalú eredményplafonon.

Ez gazdasági aszimmetriát eredményez, amelynek több gyakorlati következménye is van.

Egyrészt a vállalkozó nem érdekelt a hatékony teljesítésben. Ha tudja, hogy a 10% feletti eredményt úgyis elveszik tőle, akkor nem érdemes hatékonyabbnak lennie a tervezettnél. A pluszt vagy nem keresi meg, vagy elfedi a könyveiben - sem az állam, sem a verseny szempontjából nem kívánatos eredmény.

Másrészt a rendszer bünteti azt a vállalkozót, amelyik saját szervezeti hatékonysággal, jó beszerzési gyakorlattal, fegyelmezett munkaszervezéssel valódi belső eredményt termel. Egy gyengébben szervezett, magasabb költségen dolgozó vállalkozó kevésbé esik a 10%-os plafon alá, ezért kevésbé érintett. Ez nem közpénzvédelem; ez fordított ösztönző: a hatékonyság büntetése, a közepszer védelme.

Harmadrészt a rendszer szétfeszíti a polgári jogi szerződés logikai keretét. Ha a vállalkozó az ajánlattételkor még nem tudhatja, mennyit fog ténylegesen kapni - mert az utólagos open book bírálat eredménye dönt erről -, akkor nem áll be valódi szerződéses kötelezettségvállalási helyzet. Az ajánlati ár nem ár, hanem felső becslés. Az elfogadott szerződéses összeg nem szerződéses összeg, hanem maximum, amelyhez utólagos hatósági korlát társul.

És van egy negyedik következmény, amely a leginkább rendszerszintű. A piaci verseny a közbeszerzésben akkor működik, ha az ajánlattevő tudja, mire vállalkozik. Ha az árak utólag államilag újraalakíthatók, akkor a verseny nem az ajánlati áron zajlik, hanem azon, hogy ki bír el több utólagos kockázatot. Ebbe a versenybe a kicsi és közepes vállalkozók nem tudnak benevezni - csak a nagy, tőkeerős, állami megrendelést kiszolgáló szakosodott szereplők. Ez paradox helyzet: egy közpénzvédelminek nevezett rendszer szűkíti a versenyt és koncentrálja a piacot.

Szakmai és jogi kiindulópont

A magyar Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. törvény) 1:3. § (1) bekezdése rögzíti a felek mellérendeltségének elvét: a polgári jogi viszonyokban a felek mellérendeltek és egyenjogúak. A 6:59. §-tól kezdődő szerződéses szabályok ezen az alapelven nyugszanak. A vállalkozási szerződés (Ptk. 6:238. §) a vállalkozó tevékenységgel elérhető eredmény teljesítésére, a megrendelő pedig vállalkozási díj megfizetésére kötelezett. A díj az ajánlatban rögzített és a megrendelő által elfogadott összeg - nem az utólagos hatósági mérlegelés tárgya.

A közbeszerzési törvény (Kbt.) szerződésmódosítás szabályai (141. §) rendezik, mikor és milyen feltételekkel változhat utólag a szerződéses összeg. Ezek a szabályok a szerződő feleket korlátozzák a módosítás során, de nem teremtenek hatósági jogot a vállalkozói eredmény utólagos vizsgálatára és visszakövetelésére. A 322/2015. kormányrendelet az építési beruházások szerződéses kérdéseit rendezi, de nem ír elő open book típusú eredményplafont sem.

Az ÉKM open book gyakorlat tehát nem közbeszerzési törvényi vagy polgári jogi alapon nyugvó ellenőrzési rend. Adminisztratív gyakorlat, amely a 25/2024. ÉKM rendelet és az Ábtv. szerinti minőségbiztosítási és beruházáslebonyolítói rendszerben, illetve a Beruházási Portál működésében alakult ki. Mint adminisztratív gyakorlat, lehet módosítani - nem kell hozzá feltétlenül törvényt módosítani.

Reformjavaslatok

A polgári jogi szerződéses egyensúly visszaállításához hét lépés szükséges.

Először, ki kell mondani, hogy a közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés polgári jogi szerződés. Az ajánlatkérő - beleértve az ÉKM-et és az állami beruházási rendszer szereplőit - szerződéses partner, nem felettes hatóság. Ez nem új jogszabály, hanem a meglévő Ptk.-elv kifejezett megerősítése a beruházási rendszerben.

Másodszor, meg kell szüntetni a vállalkozói eredmény utólagos hatósági maximálását mint főszabályt. A vállalkozó ajánlati ára az elfogadott szerződéses ár; az ezen belüli költségstruktúra, beszerzési gyakorlat és vállalkozói eredmény főszabály szerint a vállalkozó belső ügye, nem hatósági ellenőrzés tárgya. Az ajánlatkérő a teljesítést ellenőrzi, nem a vállalkozói üzleti működést.

Harmadszor, szét kell választani az indokolt utólagos szerződés ellenőrzést a hatósági eredménykontrolltól. Az ajánlatkérőnek joga van vizsgálni, hogy az elvégzett munka a szerződésben rögzített műszaki tartalomnak megfelel-e, hogy a határidőket tartották-e, hogy a minőség az elvárásnak megfelelő-e. Ez teljesítési ellenőrzés. De nem terjedhet ki arra, hogy a vállalkozó mennyi haszonra tett szert.

Negyedszer, ott, ahol a közpénzvédelem indokolja a vállalkozói költségek mélyebb megismerését - például szövetkezeti kockázatmegosztásnál, költségalapú vegyes szerződéseknél, vagy speciális, piaci összehasonlítás alapján nem árazható feladatoknál -, ezt szerződéses szinten kell előre kikötni, kétoldalú megállapodás keretében. Open book mechanizmust akkor kell alkalmazni, ha a

vállalkozó arra a szerződéskötéskor önként és tájékozottan vállal kötelezettséget, és a feltételeket előre ismeri. Egyoldalú utólagos open book bírálat nem lehet főszabály.

Ötödször, a Ptk. és a Kbt. szerinti szerződéses módosítási szabályok keretei között kell rendezni az utólagos áreltérési kérdéseket. Ha a vállalkozó vis maior, anyagárrobbanás vagy egyéb előre nem látható körülmény miatt többletet igényel, azt a szerződéses módosítási szabályok mentén lehet rendezni. Ha az ajánlatkérő úgy ítéli meg, hogy a vállalkozó a teljesítést hibásan vagy nem teljes mértékben végezte, azt a teljesítés ellenőrzésével és kötbérrel lehet kezelni. Ezek polgári jogi eszközök. Az utólagos eredménykontroll nem.

Hatodszor, a beruházáslebonylítói és minőségbiztosítási rendszert tisztán kell elválasztani a vállalkozói eredmény ellenőrzésétől. A 25/2024. ÉKM rendelet szerinti beruházás-lebonylítói és költségzakértői feladatok a beruházás minőségére, ütemezésére és költséghatékonyságára vonatkoznak - nem a vállalkozó belső eredményességére.

Hetedszer, rendezni kell a szerződésmódosítás és a többletmunka-elismerés döntési határidejét. A megrendelőnek a dokumentáltan bejelentett pótmunka-, többletmunka- vagy szerződésmódosítási igényről meghatározott határidőn belül döntenie kell. A nem vitatott teljesítési részek számlázását nem akadályozhatja a vitatott rész elhúzódo rendezése; a vitatott és nem vitatott teljesítési elemeket el kell különíteni, és a nem vitatott teljesítést határidőben igazolni és kifizetni szükséges.

A vállalkozói eredmény természete

A vállalkozói eredmény nem jogsértés. A vállalkozói eredmény a kockázatvállalás ellenértéke. Egy építési vállalkozó nemcsak anyagot és munkaórát ad el. Határidőt vállal, organizációt, anyagár- és munkaerőkockázatot, garanciát, jóállást, finanszírozási terhet, teljesítési felelősséget. Ha a veszteség kockázata nála marad, de a nyereségét utólag elvonják, akkor a szerződéses egyensúly nem létezik - csak retorikailag.

A közpénzt védeni kell. De nem úgy, hogy a szerződésből kihúzzuk a vállalkozói nyereség jogát. A jó szerződés nem hosszú, hanem világos. Egy építési szerződésnek nem akadályversenynek kell lennie, hanem a teljesítés közös szabálykönyvének. A vállalkozó partner, nem alattvaló.

Várható hatás

A javaslat helyreállítja a polgári jogi szerződéses egyensúlyt az állami közbeszerzésekben. A vállalkozó ismét partner, nem alattvaló. Az ajánlati ár ismét ár, nem felső becslés. A verseny ismét az ajánlati áron zajlik, nem az utólagos kockázatviselési képességen.

Ennek következtében a kis és közepes építőipari vállalkozások visszanyerik a hozzáférést az állami beruházásokhoz. A piac kiszélesedik. A verseny erősödik. Az ajánlati árak - paradox módon - alacsonyabbá válhatnak, mert több ajánlattevő, jobb előkészítés és tisztább kiírások mellett a piac valós ára érvényesül. A hatékony, jól szervezett vállalkozók visszanyerik az ösztönzést arra, hogy hatékonyak legyenek. Ami eddig elveendő luxusként jelent meg, az ismét jutalmazott tulajdonsággá válik.

Részletes tematikus indokolás és szakpolitikai kifejtés

Az alábbi rész a 13 pontot nem újra felsorolja, hanem mélyebben kifejti. A szerkezet rokontémák szerint épül fel: víz és közmű, energia, közbeszerzés, tervezés és költség, köztisztületi és szakértői háttér, végül szerződéses egyensúly. A cél, hogy a végleges beadvány ne ötletgyűjteményként, hanem egymásra épülő szakpolitikai programként legyen olvasható.

Víz és közmű-infrastruktúra részletes indokolása

A vízmegtartás mint országos beruházási feltétel

A vízmegtartás kérdése azért került az első helyre, mert a víz nem egy szakág, hanem korlátfeltétel. Ha egy térségben nincs elegendő víz, vagy a víz csak kárként jelenik meg - villámárvíz, belterületi elöntés, túlterhelt csapadécsatorna formájában -, akkor ott a fejlesztéspolitika, az ipartelepítés, a mezőgazdaság és a lakhatás is bizonytalanra válik. A klasszikus beruházási logika sokszor úgy kezeli a vizet, mintha a csapadékvíz elvezetése utólag megoldható műszaki részlet lenne. Ez a szemlélet mára elfogyott.

A Vízmegtartó Magyarország 2040 programnak nem az a célja, hogy minden településre ugyanazt a megoldást erőltesse. Az Alföld vízhiányos térségeiben más beavatkozás kell, mint a dombvidéki villámárvíz-veszélyes településeken, és más megoldás szükséges agglomerációs terhelés alatt álló községekben, mint ipari átmeneti térségekben. Ezért a programnak térségtípusokra kell épülnie, nem országos sablonokra.

Az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv akkor lesz valódi eszköz, ha nem a fióknak készül. A tervnek kapcsolódnia kell a rendezési tervhez, a közműfejlesztéshez, az út- és közterületfejlesztésekhez, a zöldfelületi stratégiához és a beruházási programokhoz. Ha ez a kapcsolat nincs meg, akkor az ITVT csak papír, amelyet a beruházások később figyelmen kívül hagynak.

Az ITVT esetében nem új tervtípus létrehozását kell kérni. A módszertani alap már rendelkezésre áll: az ITVT a település vízgazdálkodási alapidokumentuma, amely a település napi működését, vízgazdálkodási elemeit és fejlesztési döntéseit kapcsolja össze. A reform tárgya ezért az ITVT döntési súlyának, minőségbiztosításának és beruházási kapcsolódásának megerősítése.

A kék-zöld infrastruktúra teljesítményalapú megközelítést kíván. Nem az a kérdés, hogy van-e a terven néhány zöld folt, hanem az, hogy mennyi vizet tart vissza a rendszer, mennyivel csökkenti a lefolyási csúcsot, milyen üzemeltetési igénye van, és miként hat a helyi mikroklímára. A kékzöld megoldásokat ezért mérhető indikátorokkal kell közbeszerzésbe, tervezésbe és fenntartásba beépíteni.

A vízmegtartási program akkor lesz hiteles, ha nem csak új beruházásoknál jelenik meg. A meglévő közterületek, parkolók, utak, zöldfelületek, vízelvezetők és intézményi udvarok átalakítása sokszor nagyobb hatást adhat, mint egy új, látványos projekt. A programnak ezért tartalmaznia kell gyors beavatkozási csomagot is: burkolatsökkentés, vízáteresztő felületek, esőkertek, intézményi csapadékvíz-hasznosítás, záportározók és belterületi vízkormányzás. Magyarország vízdeficitje 15%-kal mérsékelhető volna ha a lehulló csapadékvizeket a lakótelekeken belül tartanák, amely egyébként egyúttal a villámárvizek hatását 25%-kal volna képes mérsékelni. Az így visszatartott mennyiség 40-60%-a az éves hazai ivóvíztermelésnek.

Normatív döntési javaslat

Közpénzből megvalósuló jelentős beruházásnál kötelező legyen a vízgazdálkodási hatás bemutatása: lefolyás, helyben tartott vízmennyiség, csúcsterhelés, előtési kockázat, üzemeltethetőség. A vízmegtartási teljesítmény értékelési vagy műszaki minimumkövetelményként is megjelenhessen.

A közműrendszer és a vízmegtartás összekapcsolása

A közműhálózatok leromlása, a vízmegtartás hiánya és a rekonstrukciós forráshiány ugyanannak a fejlesztési kényszerhelyzetnek az összefüggő elemei. Ha minden csapadékvizet gyorsan a hálózatba vezetünk, a hálózat túlterhelődik. Ha a víziközmű-rendszer évtizedes rekonstrukciós elmaradásban van, az új beruházásokra könnyen rákerülhetnek olyan költségek, amelyek valójában nem az adott projekt következményei.

A közműkezelői hozzájárulás jelenlegi gyakorlata egyes ügyekben olyan erőpozíciót adhat a szolgáltatóknak, amely túlterjeszkedik a hálózatbiztonság ésszerű védelmén. A beruházás tárgyához szorosan nem kapcsolódó hálózatcserék előírása beruházási költségrobbanást okozhat. Ezt nem lehet egyszerűen szakági vitaként kezelni; ez közpénzügyi és versenyképességi kérdés.

A közműkezelők jogos érdeke a hálózatbiztonság, és a szolgáltatók sokszor maguk is a forráshiányos rendszer elszennvedői. A reform ezért nem a szolgáltató ellen irányul, hanem a szerepek tisztázására. A szolgáltató véleményezzen, jelezzen objektív műszaki kockázatot, kérjen védelmi intézkedést, de ne használhassa a hozzájárulását általános beruházási vétóként vagy rekonstrukciós finanszírozási eszközként.

Közműfejlesztési indokoltasági teszt szükséges minden olyan esetben, amikor a közműkezelő hálózatfejlesztést, rekonstrukciót, kapacitásbővítést vagy kiváltást ír elő. A tesztnek meg kell válaszolnia, hogy a beavatkozás közvetlenül az adott beruházás miatt szükséges-e, objektív adattal vagy műszaki számítással igazolható-e, van-e arányosabb alternatíva, és a költség mely része beruházás által kiváltott költség, illetve mely része korábbi rekonstrukciós elmaradás.

A települési főmérnöki rendszernek a közműegyeztetésekben is szerepet kell kapnia. A főmérnök helyi műszaki koordinátorként képes a beruházó, a közműkezelő, az önkormányzat és a tervező közötti konfliktusokat a döntés előtt láthatóvá tenni, és az ITVT-vel, településrendezési eszközökkel, közműfejlesztési tervekkel való összhangot vizsgálni.

A hiteles közműadat jogi kategóriája nélkül nincs tiszta felelősségi rendszer. Ha a tervező pontatlan szolgáltatói adatból dolgozik, majd a kivitelezés során derül ki, hogy a vezeték máshol vagy más mélységben van, akkor a tervezőre hárított tervhiba szakmailag tisztességtelen. A közműadatszolgáltatásnál ezért pontossági és megbízhatósági kategóriákat kell alkalmazni; aki hivatalos adatot szolgáltat, annak az adat minőségéért arányos felelősséget is vállalnia kell.

Az e-közmű rendszert nem elég informatikailag működtetni. Jogi kizárólagosságot és eljárási következményt kell hozzá rendelni. Ha a hivatalos egyeztetésen kívüli e-mail, telefonos alkudozás vagy területi szokásjog érdemi feltétellé válik, akkor a digitalizáció csak a bürokrácia előszobája marad.

Energia, villamoshálózat, tárolás, szaldó és e-mobilitás részletes indokolása

A szaldó visszavezetése csak rendszerfeltétellel védhető

A szaldóelszámolás visszavezetéséről csak akkor lehet felelősen beszélni, ha a javaslat nem egyszerűen a korábbi rendszer restaurációja. A régi modell abban az időszakban működött, amikor az energia vételezése, a háztartási termelés és ezzel a visszatáplálási csúcsok más nagyságrendűek voltak. A mai helyzetben a korlátlan szaldó alkalmazása hálózati (műszaki) problémákat is okozhat.

A helyes javaslat ezért célzott: a szaldó jellegű kedvezmény azon régi szaldóelszámolás jogát már egyszer megszerző esetében ajánlott, akik saját termelésük mellett "hálózatbarát feltételrendszer" (háztartási tároló kapacitás kiépítése, , stb.) előírásait is teljesítik. A tároló csökkenti a hálózatra visszatáplált csúcsokat, egyenletesebbé teszi a vételezett energia mértékét, növeli a helyben felhasznált energia arányát, és mérsékelheti a hálózat fejlesztési kényszer ütemét. Ez már nem fogyasztói kedvezmény, hanem a rendszerérdekű magatartás elismerése.

A háztartási tároló kapacitás kiépítés támogatása akkor lesz hatékony, ha nem csak beszerzési támogatásként működik. A rendszernek figyelnie kell a tároló tényleges használatát, az inverter beállításait, a töltési algoritmust, az elektromos autó töltési profilját és a hálózati csatlakozási feltételeket. Egy rosszul konfigurált tároló nem feltétlenül hálózatbarát; ezért kell mérnöki tanúsítás.

Az elektromos autózás kedvezményrendszerében is különbséget kell tenni. Más társadalmi és hálózati hatása van annak, ha valaki az autóját csúcsidőben a hálózatról tölti, és más annak, ha saját napelemes termeléssel, tárolóval és intelligens töltéssel fedezi a fogyasztását. A kedvezménynek ezt a különbséget kell elismernie.

Az MMK szerepe itt nem adminisztratív igazolásgyártás. A tanúsításnak mérnöki tartalma lenne: termelési kapacitás, tárolókapacitás, éves és napi fogyasztási profil, önellátási arány, hálózati hatás,

töltési stratégia. Ez a szakmai kontroll védi a rendszert attól, hogy a kedvezmény pusztán bemondás alapján járjon.

Egy működőképes, szakmailag és politikailag is védhető, kompromisszumos elszámolási modell alapelve

- A jelenleg szaldó elszámolásban lévő HMKE-tulajdonosok elszámolási státuszának, a rendszer üzembe helyezését követő 10. év leteltét követően történő megtartása (szerzett jog).

A megtarthatóság azonban feltételhez kötött:

- a rendszer szerződéskori műszaki állapotának az üzembe helyezést követő 10 éven keresztüli fenntartása,
- a 10. év leteltét követően a „hálózatbarát feltételrendszer” (tároló kapacitás kiépítése, okosmérő felszerelése, stb.) teljesítése
- igazságos rendszerhasználati díj megfizetése.

A jelenlegi konfliktus fő oka nem maga a szaldó, hanem hogy a villamos hálózat virtuális akkumulátorként működik, miközben ennek költsége a használatnál nem jelenik meg.

Erre jó kompromisszum lehetne a fix éves hálózati díj.

Például:

- 5 kW HMKE alatt: évi 20–40 ezer Ft,
- nagyobb rendszereknél sávós díj.

Így:

- A szaldó megmarad,
- de a rendszerfenntartás költsége részben megtérül.

Ez politikailag sokkal vállalhatóbb lenne, mint a teljes jogelvonás.

- Az új belépők számára is elérhető „feltételes szaldó” elszámolás, a „hálózatbarát feltételrendszer” (tároló kapacitás, intelligens vezérlés kiépítése) teljesítése esetén.
- Új „hálózatbarát”, prémium HMKE kategória létrehozása (flexibilis prosumer státusz)

Kedvezmények:

- kedvezményes szaldó,

- magasabb betáplálási ár,
- kedvezményes tarifa, – pályázati előny.

Döntési javaslat

Feltételek:

- tároló kapacitás, vezérelhetős
- okosmérés, ég,
- esetleg EV-töltő integráció.

A szaldó jellegű elszámolás célzott visszavezetése elsősorban azoknak legyen nyitott, mind a jelenleg még szaldó elszámolásban lévők, mind az új HMKE-t létesítők esetében, akik a „hálózatbarát feltételrendszert” teljesítik, és MMK által tanúsított rendszerben igazolják, hogy saját termelésük jelentős részét helyben hasznosítják, illetve hálózatkímélő töltési és fogyasztási profilt alkalmaznak.

Villamoshálózati fejlesztési prioritás

A hálózatfejlesztés nem csak új vezetékeket jelent. A rendszer rugalmassága, mérhetősége, szabályozhatósága és a fogyasztói oldali beavatkozások legalább olyan fontosak. A háztartási tároló, az okosmérés, a dinamikus tarifák és az intelligens töltés együtt adhat olyan rugalmasságot, amely csökkenti a nagy hálózati beruházások egy részét.

Az országos villamoshálózati felülvizsgálatnak térségi bontásban kell vizsgálnia a csatlakozási korlátokat, visszatáplálási problémákat, transzformátorkapacitásokat, napelemes koncentrációt, elektromobilitási töltési igényt és ipari fogyasztói növekedést. Egy országos átlag nem elég; a hálózati probléma mindig lokális is.

Az energiapolitikai döntésekben a mérnöki döntéstámogatás különösen fontos, mert a hálózati rendszerben a rossz ösztönzők gyorsan torz hatásokat okoznak. Ha a támogatás csak berendezésvásárlást ösztönöz, de nem ösztönzi a rendszerbarát működést, akkor a támogatás hálózati problémát is termelhet.

Közbeszerzési szakmaiság és integritás és jogorvoslat részletes indokolása

A tárgyszakértelem formális működése

A közbeszerzési blokk kulcsa nem a jogszabály teljes hiányának állítása. Ez támadható és pontatlan lenne. A jog ma is elvárja a megfelelő szakértelmet; az értékelési és bírálati szabályok ismerik a minőségi szempontokat. A probléma az, hogy a szakértelem sok eljárásban nem válik tényleges intézményi súllyá.

A tárgyszakértő szerepét ezért a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadóéhoz hasonlóan kell formalizálni, de nem üres formalizmussal. A tárgyszakértőnek ne csak jelen kelljen lennie, hanem írásban kelljen vállalnia a szakmai álláspontját a műszaki tartalomról, az alkalmassági követelményekről, az értékelési szempontokról és a szerződés teljesíthetőségéről.

A felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó szerepe fontos, de nem helyettesíti a tárgyszakértelmet. Egy jogilag hibátlan műszaki tartalom is lehet szakmailag rossz, aránytalan,

túlzó, elavult vagy teljesíthetetlen. Ha a közbeszerzési szaktanácsadó jogász nem tudja érdemben eldönteni, hogy egy közműkiváltási előírás műszakilag indokolt-e, vagy hogy egy tervezési szolgáltatás becsült értéke reális-e.

Az egyenrangúsítás azt jelenti, hogy az eljárás dokumentációjában a jogi és a szakmai felelősség párhuzamosan jelenik meg. A döntés nem lehet csak azért elfogadható, mert jogilag lepapírozott. A szakmai indokolásnak is követhetőnek kell lennie. Ez nem lassítja a közbeszerzést; ellenkezőleg, csökkenti a későbbi kérdéseket, jogorvoslatokat, módosításokat és vitákat.

A tárgyszakértői nyilatkozatnak nem kell hosszú tanulmányként működnie. Rövid, strukturált dokumentum kell: mit vizsgált, milyen adatból dolgozott, milyen kockázatot lát, a feltételek arányosak-e, a szerződés teljesíthető-e, az értékelési szempontok valóban a minőséget mérik-e. Ez a dokumentum utólag is számonkérhetővé teszi a szakmai döntést.

Független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés mint integritási eszköz

A független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés radikálisnak tűnhet, de a célja józan: megszakítani a tartós, zárt, előre kiszámítható ajánlatkérő-felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó kapcsolatok integritási kockázatát. A rendszer nem feltételezi, hogy minden ilyen kapcsolat jogsértő. Azt mondja ki, hogy közpénzes eljárásoknál a közbizalom érdekében a kiválasztási kapcsolatot objektivizálni kell.

A sorsolás nem lehet szakmai vakrepülés. A sorsolást előminősített, szakági tapasztalattal rendelkező, összeférhetetlenségi szempontból szűrt felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói körből javasolt végezni. Az ajánlatkérő így nem veszít szakmai minőséget, de elveszíti azt a lehetőséget, hogy saját megszokott eljárási koreográfusát válassza ki.

A függetlenül kijelölt felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó jogállását úgy kell kialakítani, hogy ne az ajánlatkérő ügyvédjeként működjön, hanem az eljárás közérdekű integritási szereplőjeként. Ez nem jelenti azt, hogy az ajánlatkérő ellen dolgozik. Azt jelenti, hogy az eljárás szabályossági felügyeletén túl, ha a kiírás aránytalan, versenykorlátozó vagy szakmailag megalapozatlan elemet tartalmaz, azt köteles jelezni.

A független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés mellett szükséges a teljesítményértékelés is. A szaktanácsadók munkáját utólag értékelni kell: hány eljárás lett eredményes, volt-e jogorvoslat, volt-e megsemmisítés, mennyi idő alatt zárult az eljárás, mennyire volt versenyképes az ajánlattevői kör. A sorsolás nem mentesít a szakmai minőségellenőrzés alól.

Köztestületi jogorvoslat

A jogorvoslatnál nem az a kérdés, hogy létezik-e Döntőbizottság. Létezik, és meg is kell tartani. A kérdés az, hogy a nyilvánvaló közérdeksértések mikor jutnak el oda. Ha a díj és a konfliktuskockázat miatt senki nem támad meg egy szakmailag hibás feltételt, akkor a jogorvoslat formálisan létezik, de közérdekvédelmi szempontból nem működik.

A köztestületi panaszbefogadás alternatívája nem párhuzamos hatóság lenne. Természetesen mindezen túl a jelenlegi érdekelti közvetlen indítványozás költségtérítéses rendszert változatlanul fenn kell tartani. A köztestület nem döntene a jogsértésről, hanem szakmailag előszűrné a panaszt, és megalapozott esetben közérdekből eljárást kezdeményezne. A Döntőbizottság döntési szerepe megmaradna.

A rendszer legfontosabb garanciája az előszűrés az ajánlattevő számára annak érdekében, hogy a jelenleg érvényes jogorvoslati rendszer mellett egy költségmentes utat is választhasson. Nem lehet cél az alaptalan panaszok szaporítása. A köztestületnek rövid, nyilvános eljárásrendet kell alkalmaznia: milyen panaszt fogad be, milyen dokumentum kér, milyen határidőn belül dönt az előszűrésről, és mikor köteles jogorvoslatot kezdeményezni.

A köztestületi fellépési kötelezettség azért fontos, mert a szakmai kamarák köztestületek, nem egyszerű érdekképviselők. Ha saját szakterületükön nyilvánvaló közérdeksértést látnak, akkor nem csak joguk, hanem közfeladatuk is a fellépés. Ez a szakmai autonómia ára és értelme.

Valós teljesítési kapacitás

A 10 fős minimum körül várható vita. Ezért a javaslatot nem szabad úgy megfogalmazni, mintha a kisvállalkozások ellen irányulna. A cél az építési fővállalkozói szerep minimumának meghatározása. Fővállalkozónak nem az a dolga, hogy minden szakmunkát saját kézzel elvégezzen, hanem az, hogy a teljesítést megszervezze, ellenőrizze és felelősen vállalja; ehhez azonban minimális saját szervezeti kultúra és kapacitás szükséges.

A 10 fős éves átlagos statisztikai létszám egyszerű, ellenőrizhető és nehezen kozmetikázható alsó fővállalkozói minimum. A követelményt értékhatárhoz és beszerzési tárgyhoz kell kötni, és közös ajánlattevői teljesítést is engedni kell. Nagyobb vagy összetettebb beruházásoknál ezt projektarányos saját kapacitási követelmény egészítheti ki, így a szabály nem zárja ki a tisztességes kis cégeket, de szűri az üres projektcégeket.

A követelmény korrupciómegelőző hatása abban áll, hogy csökkenti a közvetítői (aktatáskás) fővállalkozói modelleket. Ha a nyertes cégnek nincs saját szakmai-szervezeti súlya, akkor a rendszer könnyen a továbbosztás logikájára épül. Ez drágít, megvalósítási és korrupciós kockázatot termel, és az alvállalkozók kiszolgáltatottságát növeli.

Beruházás-előkészítés, tervezés és költség és felelősségi lánc részletes indokolása

Beruházás-előkészítés és érdemi tervellenőrzés

Közpénzből vagy jelentős közérdekű célból megvalósuló beruházásoknál a beruházás-előkészítésnek tartalmaznia kell az országos, térségi és helyi területrendezési illeszkedést, a településfejlesztési összhangot, a közmű- és vízgazdálkodási kapacitásvizsgálatot, valamint a megrendelői diszpozíció rögzítését.

A beruházás-előkészítés önálló közpénzvédelmi kérdés. Rosszul meghatározott fejlesztési célból, tisztázatlan területrendezési illeszkedésből, hiányos közműkapacitási adatból vagy bizonytalan megrendelői diszpozícióból nem lehet jó közbeszerzést és jó szerződést készíteni. A tervellenőrzés ezt nem pótolja, csak a már előkészített tervfázist tudja érdemben ellenőrizni.

A tervfázisok megtartása ezért nem lassítás, hanem kockázatsökkentés. A tanulmánytervi alternatívavizsgálat, az engedélyezési terv és a kiviteli terv eltérő döntési és felelősségi szint; indokolatlan összecsúsztatásuk pótmunka-, költség- és felelősségi vitát termel.

A tervellenőrzésnél a legfontosabb korrekció: nem azt állítjuk, hogy nincs tervellenőrzés. Van. A baj az, hogy nem elég széles körű, nem mindig elég mély, és nem mindig megfelelő szakmai szinten történik. Ezért a reform vonatkozásában következetesen az érdemi, vezető tervezői szintű tervellenőrzés megerősítéséről kell beszélni.

A vezető tervezői szint nem címfetisizmus. A tervellenőrnek szakmailag fel kell érnie ahhoz, akinek a munkáját ellenőrzi. Ellenkező esetben a tervellenőrzés valójában ellenjegyzés, nem kontroll. A fegyveregyenlőség elve itt szakmai minőségbiztosítási követelmény.

A tervellenőrzés közbeszerzés előtti lezárása azért fontos, mert a kiírás hibája sokszor később már csak drágán javítható. Ha a tervben hiányzik egy szakági összhang, egy közműadat téves, egy mennyiség rossz vagy egy műszaki megoldás kivitelezhetetlen, akkor az ajánlatok összehasonlíthatósága is sérül.

A tervellenőrzés költsége látható költség, a hiánya rejtett költség. A rejtett költség pótmunka, határidőcsúszás, jogvita, teljesítésigazolási vita, kötbér és per formájában jelentkezik. A jó tervellenőrzés nem lassítja a beruházást, hanem a későbbi lassulást előzi meg.

A feltételes közbeszerzések problémája ugyanehhez kapcsolódik. Ha egy beruházás forrás nélkül, gyenge előkészítéssel vagy bizonytalan feltételekkel indul el, akkor a piac dolgozik, de a megvalósulás nem biztos. Ez elhasználja a mérnöki és vállalkozói kapacitást, és rombolja a közbeszerzési rendszerbe vetett bizalmat.

Szaktervezők közös ajánlattevői státusza

A 20% feletti szaktervezői szabály mögött a tervezési piac valós szerkezete áll. A szabályt elsősorban a kiviteli tervdokumentációt érintő generáltervezési feladatoknál indokolt alkalmazni, nem kizárólag közbeszerzésekben, hanem minden olyan közpénzes vagy közérdekű megrendelésnél, ahol a szakági teljesítés aránya és kockázata ezt indokolja.

A közös ajánlattevői státusz több felelősséget is jelent. Ezért cserébe több jogot is kell adni. A szaktervezőnek legyen közvetlen szakmai megszólalási lehetősége, referenciajoga és megfelelő szerződéses védelme. Nem lehet csak felelősséget rátenni, jog nélkül.

A beruházó számára is előnyösebb az átlátható felelősségi lánc. Ha egy szakági megoldás döntő jelentőségű, akkor a beruházó számára is jobb, ha a tényleges szakmai szereplő közvetlenül látható, számonkérhető és megfelelő jogi státuszban van.

Költségtervezési rend

A költségtervezési rendszer hiánya a beruházások egyik legnagyobb csendes kockázata. Amíg nincs egységes költségadatbázis és módszertan, addig a becsült érték, a tartalékkeret és a pótmunka-elszámolás részben piaci ösztönökre, részben egyedi alkukra, részben utólagos szakértői vitákra épül.

Az országos költségadatbázisnak nyílt, szakmailag gondozott referenciaadatbázisként kell működnie. Nem az a cél, hogy a piacot fix árakkal helyettesítse, hanem az, hogy legyen összehasonlítható, frissülő, szakmailag ellenőrzött viszonyítási pont. Ez segíti az ajánlatkérőt, a tervezőt, a kivitelezőt, a szakértőt és később a bíróságot is.

A költségszakértő és beruházáslebonylító szerepe már az előkészítésben fontos. Ha csak akkor jelenik meg, amikor a vita már kirobbant, akkor tüzoltást végez. A költségszakértő előzetesen segíthet a becsült érték, tartalékkeret, ütemezés, indexálás és kockázatmegosztás ésszerű kialakításában.

Mérnöki köztestületi felelősség és szakértői vitakezelés részletes indokolása

MMK mint döntéstámogató köztestület

Az MMK döntéstámogató szerepét nem hatalmi pozícióként kell megfogalmazni. A kamara nem kívánja átvenni a politikai döntést. A kormányzat dönt, az önkormányzat dönt, a beruházó dönt. Az MMK feladata az, hogy a döntés előtt mérnöki alternatívákat, kockázatokat, életciklusköltségeket és végrehajthatósági feltételeket mutasson be.

Ez a szerep különösen fontos a területfejlesztésben, vízgazdálkodásban, közműfejlesztésben és energetikában. Ezeken a területeken a rossz döntés hatása évtizedekre megmarad. A politikai ciklus rövid, az infrastruktúra életciklusa hosszú. A kettő közé kell beépíteni a mérnöki döntéstámogatást.

Az országos mérnöki helyzetkép nem látványos tanulmány, hanem működési alap. Vármegyei és tagozati bontásban kell feltárni a legfontosabb víz-, közmű-, energia-, közlekedési és önkormányzati műszaki kapacitásproblémákat. Ezután lehet pilotokat kijelölni, nem fordítva.

A települési és térségi főmérnöki hálózat célja nem újabb hivatal létrehozása, hanem a helyi műszaki racionalitás biztosítása. Sok településen nem a szándék hiányzik, hanem a mérnöki előkészítő kapacitás. Enélkül a pályázatok, beruházások, közműegyeztetések és energetikai döntések kiszolgáltatottá válnak.

A szakmai döntéstámogatás része a műszaki szabványok magyar nyelvű hozzáférhetőségének javítása, valamint a társszakmákkal - településfejlesztés, urbanisztika, településfejlesztés, közlekedés és építésgazdaság - való szervezett együttműködés.

TSZSZ és szakértői vitakezelés

A TSZSZ kérdését ebben az anyagban nem szabad túlhangsúlyozni, de nem is szabad kihagyni. A TSZSZ a rendszer végén jelenik meg, amikor a teljesítés, elszámolás vagy a műszaki tartalom vitássá válik. Ha a rendszer eleje rossz, akkor a TSZSZ előtt gyűlik össze a hiba.

A TSZSZ MMK-hoz telepítésének szakmai indoka az, hogy a feladat mérnöki szakértői természetű. Nem gazdasági érdekképviseleti, nem adminisztratív, nem piacszervezési feladat. A szakvélemény mögött költségszakértői, műszaki, beruházáslebonylítói és etikai felelősségi rendszernek kell állnia.

Az MMK feladata nem a szakértői döntések befolyásolása lenne. A szakértői függetlenséget védeni kell, sőt az eddiginél jobban kell védeni. Az MMK feladata a keret: kiválasztás, továbbképzés, módszertan, etikai-fegyelmi háttér és minőségbiztosítás. Ezzel a szakértői munka bíróság előtt is védhetőbbé válik.

A TSZSZ reformja csak akkor hiteles, ha összekapcsoljuk a megelőző intézkedésekkel. Ha nincs érdemi tervellenőrzés, nincs jó költségtervezés, nincs tiszta közműadat és nincs valós tárgyszakértelem a közbeszerzésben, akkor a TSZSZ csak a hibák utólagos gyűjtőhelye marad. A cél nem több vita, hanem kevesebb rosszul előkészített ügy.

Szerződéses egyensúly és teljesítési fegyelem részletes indokolása

Miért került külön blokkba ez a kérdés

A 13. pont nem közbeszerzési integritási kérdés a szűk értelemben. A közbeszerzés ott zajlik, ahol az ajánlatkérő kiír egy eljárást, az ajánlattevők ajánlatot tesznek, és kihirdetik a nyertest. Az ezt követő szakasz - a szerződés megkötése és teljesítése - már a szerződéses jog terepe. A magyar állami beruházási rendszer egyik nyilvánvaló feszültsége, hogy a jelenlegi gyakorlat ezt a két szakaszt nem mindig választja el egymástól tisztán.

Az ÉKM open book bírálati gyakorlata pontosan ezt a határt keveri. Formálisan szerződéses kontroll, valójában hatósági ellenőrzés. A vállalkozó nyertes ajánlatát látszólag elfogadják, valójában csak feltételesen - a feltétel pedig az utólagos eredménybírálat eredménye.

A polgári jogi szerződés sajátossága

A polgári jogi szerződés legfontosabb tulajdonsága a felek mellérendeltsége. A magyar Ptk. 1:3. § (1) bekezdése ezt explicit módon kimondja. Ez nem üres jogelv. A mellérendeltség azt jelenti, hogy a szerződéses kötelezettség mindkét félre vonatkozik, és egyik fél sem rendelkezik egyoldalú jogalakító joggal a másik fél hátrányára.

Az építési vállalkozási szerződés (Ptk. 6:238–6:248. §) sajátos szerződés, mert benne műszaki, költségvetési és időbeli kockázatok jelennek meg. De a szerződés alapelvei ugyanazok: a felek mellérendeltek, a vállalkozási díj a vállalkozó által teljesített tevékenység ellenértéke, és a teljesítés szerződésszerűségét teljesítési ellenőrzéssel és nem hatósági mérlegeléssel kell megállapítani.

Az állam mint megrendelő nem rendelkezik kettős jogállással. A magyar jogban nincs olyan kategória, hogy „állami szerződés”, amelyben az állam egyszerre szerződéses partner és felettes hatóság. Vagy szerződéses jogviszony, vagy hatósági jogviszony. A kettő keverése jogi és gazdasági szempontból egyaránt káros.

Open book mint szerződéses lehetőség, nem mint hatósági jogkör

Az open book módszertan önmagában nem rossz. Bizonyos szerződéses helyzetekben - különösen olyan szövetkezeti, kockázatmegosztó vagy költségalapú vegyes szerződéseknél, ahol a feladat összetettsége miatt a fix ár nem reális - az open book konstrukció hasznos eszköz lehet. Ekkor azonban két feltételnek kell teljesülnie.

Először, az open book mechanizmust a felek közös megegyezésével, előzetesen, a szerződésben kell rögzíteni. Nem utólag, nem egyoldalú hatósági gyakorlatként.

Másodszor, az open book mechanizmus nem eredménymaximálást szolgálhat, hanem a felek kockázatának méltányos megosztását.

Az utóbbinak elvileg konkrét kockázatmegosztási elemek (pain-share / gain-share) felelnek meg, nem fix vállalkozói haszonplafon.

A magyar ÉKM gyakorlat egyik problémája, hogy az open book elnevezést egy olyan rendszerre alkalmazza, amely nemzetközi értelemben nem tekinthető klasszikus open book konstrukciónak. A nemzetközi open book gyakorlatok alapja a felek közötti előzetes megegyezés és a kockázatok kétoldalú megosztása. A magyar ÉKM gyakorlat ezzel szemben egyoldalú betekintési jog és utólagos eredménymaximálás - vagyis nem open book, hanem hatósági ellenőrzés open book névvel.

A reform célja ezért nem a 10% feletti nyereség védelme, hanem annak kimondása, hogy az állami építési beruházásokban is a piac és a gazdasági verseny legyen az árak fő szabályozója. Közvetlen állami beavatkozás csak indokolt, előre meghatározott és szerződésesen kiegyensúlyozott esetben alkalmazható.

Mi a gyakorlati következménye a reformnak

A javaslat lényege nem az, hogy a közpénzt kevésbé kell védeni. A javaslat lényege az, hogy a közpénzvédelmi eszköznek illeszkednie kell a jogviszony természetéhez. A közbeszerzés előkészítésében - a becsült érték helyes meghatározása, a piac felmérése, a tárgyszakértői felelősségi nyilatkozat, a jó értékelési szempontok kialakítása - közpénzvédelmi eszköz a tárgyszakértelem és a függetlenül kijelölt felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó. A teljesítés ellenőrzésében közpénzvédelmi eszköz a műszaki ellenőrzés, a kötbér, a teljesítési biztosíték, a jótállás. A vita rendezésében közpénzvédelmi eszköz a TSZSZ és a bíróság.

A vállalkozói eredmény utólagos ellenőrzése egyik szakaszhoz sem tartozik. Nem előkészítés, mert a szerződéskötés után történik. Nem teljesítési ellenőrzés, mert nem a teljesítés szerződésszerűségét vizsgálja. Nem viták rendezése, mert a vállalkozó nem áll perben. Egy önálló, sajátos, semmihez

nem illeszkedő gyakorlat - amelynek éppen ezért nincs is megfelelő helye a polgári jogi keretrendszerben.

A reform kétféle úton érhető el.

Az egyszerűbb a 25/2024. ÉKM rendelet és a Beruházási Portál működésének felülvizsgálata: a vállalkozói eredmény utólagos ellenőrzésének megszüntetése, a beruházáslebonyolítói és minőségbiztosítási feladatok szűkítése a tényleges minőségellenőrzésre. Ez nem igényel törvénymódosítást, csak rendeleti és gyakorlati korrekciót.

A nehezebb út egy új, modernebb állami beruházási szerződéses keret kidolgozása, amelyben a kétoldalú open book és a kockázatmegosztó konstrukciók önként vállalt szerződéses opcióként jelennek meg, nem főszabályként.

Jogalkotási és intézményi döntési csomag

A reformcsomag tárgyalásához külön döntési csomagot célszerű kapcsolni. Ez választja el a szakmai esszét a kormányzati beadványtól. A döntési csomag azt mutatja meg, mely javaslat milyen jogszintet, intézményi döntést vagy pilotot igényel.

Törvényi szint

- Köztisztviselési közérdekű, térítésmentes közbeszerzési jogorvoslat (Kbt. módosítása)
- Független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés főszabálya (Kbt. és kapcsolódó rendeletek)
- Köztisztviselési eljáráskezdeményszerzési kötelezettség nyilvánvaló közérdeksértésnél
- TSZSZ intézményi áttelepítése az MMK szakmai köztisztviselési keretébe
- Polgári jogi szerződéses egyensúly megerősítése állami beruházásoknál - Ptk. és Kbt. összehangolása

Rendeleti szint

- Tárgyszakértői nyilatkozat kötelezővé tétele műszaki tárgyú közbeszerzésekben
- Vezető tervezői szintű tervellenőrzés kiterjesztése (191/2009., 266/2013.)
- 20% feletti szaktervezői közös ajánlattevői vagy közvetlen szerződéses státusz kiviteli tervezésnél (322/2015. és kapcsolódó rendeletek)
- Közműegyeztetési határidők és eljárási következmények szabálya
- 25/2024. ÉKM rendelet felülvizsgálata az open book gyakorlat tekintetében

Intézményi szint

- Országos Mérnöki Döntéstámogató Fórum létrehozása
- MMK szakmai standardok és tanúsítási rendszer
- Nyílt költségadatbázis előkészítése szakmai köztestületi és szakmai szövetségi közreműködéssel
- Vízmegtartási és energiatárolási pilotok

Pilot szint

- Vízmegtartó Magyarország 2040. - térségtípusonkénti pilotok
- E-közmű kizárólagossági próbaüzem
- Tárolóhoz kötött szaldómodell tesztje
- Köztestületi panaszbefogadás próbaüzeme

1. melléklet - Javasolt normatív irányok

A mellékletek célja, hogy a reformcsomag ne maradjon általános szakpolitikai állítás. Minden vitásabb ponthoz döntési, szabályozási, intézményi és mérési keretet adnak. A szövegek nem végleges normaszövegek, hanem olyan irányok, amelyek jogalkotási előkészítésre alkalmasak.

Vízmegtartási minimumkövetelmény

Közpénzből megvalósuló, építési, közlekedési, ipari, településfejlesztési vagy közmű jellegű beruházás előkészítése során kötelező legyen a vízgazdálkodási hatás rövid szakmai bemutatása. A bemutatás tartalmazza a lefolyás változását, a helyben tartható vízmennyiséget, a csapadékvíz-hálózat terhelését, a befogadó kockázatát és a fenntartási követelményeket.

Az ajánlatkérő a közbeszerzési dokumentációban előírhat vízmegtartási minimumkövetelményt, vagy a vízmegtartási teljesítményt minőségi értékelési szempontként alkalmazhatja. E szempont nem lehet pusztán esztétikai; mérhető műszaki indikátorra kell épülnie.

A települési és térségi vízmegtartási programoknál az ITVT meglévő módszertani keretét, a kézzel fordított infrastruktúrát és a digitális vízgazdálkodási modellt egymással összhangban kell alkalmazni. Az ITVT megállapításait a településfejlesztési, közmű-, klíma-, közlekedési és közpénzes beruházási döntésekben dokumentáltan figyelembe kell venni.

Közműkezelői szakmai véleményezés

A közműkezelői hozzájárulás jogállását úgy kell módosítani, hogy a közműkezelő a beruházás műszaki-biztonsági érintettsége körében szakmai véleményt adjon, nem pedig általános beruházási vétőjogot gyakoroljon. A szolgáltató jogos hálózatbiztonsági érdeke megmarad, de az előírásnak objektív műszaki indokon kell alapulnia.

Negatív szakmai vélemény kizárólag objektív, írásban rögzített, a hálózatbiztonsággal vagy az üzemeltetéssel közvetlenül összefüggő indok alapján adható. Formai, szolgáltatói belső szokásjogi vagy területi eltéréseken alapuló elutasítás nem lehet érvényes.

A beruházás tárgyához szorosan nem kapcsolódó hálózatfejlesztés, rekonstrukció vagy kapacitásbővítés előírása csak akkor legyen elfogadható, ha annak közvetlen műszaki szükségessége, hálózatbiztonsági indoka vagy jogszabályi alapja írásban, ellenőrizhetően bemutatásra kerül. A beruházás által kiváltott közvetlen költséget és a korábbi rekonstrukciós elmaradást el kell különíteni.

Energiatároláshoz kötött szaldó jellegű elszámolás

A szaldó jellegű elszámolás célzott visszavezetése olyan háztartási termelő-fogyasztók számára legyen vizsgálható, akik a saját megújuló energiatermelés mellett megfelelő kapacitású háztartási energiatároló rendszert létesítenek és korábban erre az elszámolási rendszerre szerződtek.

A kedvezmény feltétele legyen a termelési, fogyasztási, tárolási és töltési profil mérhetősége, valamint a hálózatkimélő működés igazolása. A műszaki feltételeket szakmai tanúsítási rendszerben kell ellenőrizni.

Az elektromos autózási kedvezmény erősebb formája azoknak járjon, akik az autó energiaigényének jelentős részét saját termelésből fedezik, tárolóval vagy intelligens töltési megoldással kiegészítve.

Tárgyszakértői egyenrangúsítás

Építési, tervezési, műszaki, energetikai, közmű- és egészségügyi tárgyú közbeszerzési eljárásban a beszerzés tárgya szerinti tárgyszakértő részvételét az eljárás előkészítésétől a bírálatig dokumentáltan biztosítani kell.

A tárgyszakértő a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadóval egyenrangú szereplő. A közbeszerzési szaktanácsadó a jogi-eljárási megfelelésért, a tárgyszakértő a szakmai tartalom megfelelőségéért felel.

A tárgyszakértő köteles írásos nyilatkozatot adni a műszaki tartalom megalapozottságáról, az alkalmassági feltételek arányosságáról, az értékelési szempontok szakmai indokoltságáról és a szerződés teljesíthetőségéről.

Független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés

A felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó közpénzes eljárásokban előminősített, nyilvántartott, összeférhetetlenségi szempontból szűrt körből kerüljön kijelölésre, főszabály szerint elektronikus sorsolással vagy más, dokumentáltan független kijelölési mechanizmussal.

A kijelölés szakági szűrés alapján történjen: a felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kör a beszerzés tárgya szerint szűkíthető, de a végső kijelölés nem lehet ajánlatkérői szabad választás.

A függetlenül kijelölt felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó közérdekű integritási szereplő. Köteles jelezni, ha az eljárás versenykorlátozó, aránytalan, szakmailag indokolatlan vagy korrupciós kockázatot hordozó elemet tartalmaz.

Köztestületi közérdekű jogorvoslat

Az illetékes szakmai köztestület a saját szakterületén közérdekű panaszbefogadási és előszűrési jogkörrel rendelkezzen közbeszerzési eljárásokban.

Ha a köztestület nyilvánvaló, dokumentált és közérdeket sértő jogsértést, szakmai aránytalanságot vagy versenykorlátozást észlel, köteles legyen közérdekből jogorvoslati eljárást kezdeményezni.

A köztestületi előszűrésen alapuló közérdekű jogorvoslat térítésmentesen vagy központi finanszírozással legyen lefolytatható. A panaszost nem terhelheti döntőbizottsági díj.

Beruházás-előkészítés és érdemi tervellenőrzés

Közpénzből vagy jelentős közérdekű célból megvalósuló beruházásoknál a beruházáselőkészítésnek tartalmaznia kell az országos, térségi és helyi területrendezési illeszkedést, a településfejlesztési összhangot, a közmű- és vízgazdálkodási kapacitásvizsgálatot, valamint a megrendelői diszpozíció rögzítését.

Közpénzből vagy jelentős közérdekű célból megvalósuló beruházásoknál a tervellenőrzés alkalmazási körét ki kell terjeszteni.

A tervellenőrzést az adott szakterületen azonos vagy magasabb jogosultsággal rendelkező, vezető tervezői szintű szakember végezhesse.

A tervellenőrzés megállapításait a közbeszerzési műszaki dokumentációban dokumentáltan figyelembe kell venni. A közbeszerzés csak érdemben lezárt tervellenőrzés után indulhasson, ha a beruházás kockázata ezt indokolja.

Szaktervező közös ajánlattevői státusza

Kiviteli tervdokumentációt érintő generáltervezési feladatoknál, ha valamely szaktervező tervezett teljesítési aránya meghaladja a 20%-ot, közös ajánlattevői vagy azzal egyenértékű, közvetlenül látható szerződéses státusza főszabályként előírandó.

A közös ajánlattevői státuszhoz arányos referenciajog, szakmai egyeztetési jog és szerződéses védelem kapcsolódjon.

A szabály célja nem adminisztratív teher növelése, hanem a tényleges szakmai felelősség és a jogi pozíció összhangba hozása.

Költségtervezési rend

Nyílt országos költségadatbázis és egységes költségtervezési módszertan kialakítása szükséges a közpénzes építési és infrastruktúra-beruházásokhoz, szakmai köztestületi és szakmai szövetségi közreműködéssel.

Közpénzes és jelentős közérdekű beruházásoknál értékhatárhoz és kockázati szinthez kötötten értékelemzést kell alkalmazni, különösen a funkció, költség, életciklus, üzemeltethetőség és alternatívák összevetésére.

A becsült érték, a tartalékkeret, a pótmunka és többletmunka elszámolása költségszakértői módszertani háttérrel legyen alátámasztható.

A költségszakértő és beruházáslebonyolító szerepe már az előkészítési szakaszban jelenjen meg, ne csak viták esetén.

TSZSZ és szakértői minőségbiztosítás

A teljesítésigazolási szakértői működés mérnöki szakmai, költségszakértői és beruházáslebonyolítói természetű. A szakértői minőségbiztosításnak ehhez illeszkedő köztestületi háttérben kell működnie.

A TSZSZ független szakértői szervként működjön, de szakmai, módszertani, továbbképzési és etikai-fegyelmi kerete az MMK rendszerébe illeszkedjen.

A szakértői vélemények módszertanát, számításait, kompetenciahatárait és személyhez kötött felelősségét világosan kell rögzíteni.

Polgári jogi szerződéses egyensúly

Az állami közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés polgári jogi szerződés, amelyben a felek mellérendeltek. Az ajánlatkérő szerződéses partner, nem felettes hatóság.

A vállalkozói eredmény utólagos hatósági maximálása mint főszabály megszüntetendő. Open book típusú szerződéses konstrukció kizárólag a felek előzetes, kétoldalú megállapodásával jöhet létre, és kockázatmegosztó (pain-share / gain-share) jelleggel működhet, nem egyoldalú eredményplafonként.

A teljesítés ellenőrzése a szerződéses műszaki tartalomra, határidőre, minőségre és szerződésszerűségekre terjed ki, nem a vállalkozó belső költségszerkezetére és eredményességére. A közpénzvédelem a közbeszerzés előkészítésében és a teljesítési ellenőrzésben érvényesül, nem a teljesítés utáni eredményelvonásban.

A megrendelőnek határidőhöz kötött döntési kötelezettsége legyen a pótmunka-, többletmunka- és szerződésmódosítási igények körében. A nem vitatott teljesítési részek igazolását és kifizetését nem akadályozhatja a vitatott rész elhúzódo rendezése.

A reformok sikerét nem lehet kizárólag az elfogadott jogszabályok számával mérni. A valódi kérdés az, hogy csökken-e a rosszul előkészített közbeszerzések aránya, javul-e a beruházások szakmai minősége, csökken-e a közműegyeztetési idő, nő-e a helyben tartott vízmennyiség, és mérhetően hálózatkimélőbbé válik-e a háztartási energiatermelés.

Vízmegetartás

- helyben tartott vízmennyiség
- csúcsterhelés-csökkenés
- elöntési kockázat változása
- hatályos és döntésekben felhasznált ITVT-vel rendelkező települések aránya • kék-zöld infrastruktúra-beruházások száma

Közmű

- közműegyeztetési átlagidő
- rendszeren kívüli egyeztetések száma
- aránytalan vagy projektől független hálózatfejlesztési viták száma
- hitelesített közműadat lefedettsége
- adat-hibából eredő káresemények száma

Energia

- háztartási tárolók száma és kapacitása
- saját fogyasztási arány
- visszatáplálási csúcs csökkenése
- MMK által tanúsított e-mobilitási rendszerek száma
- szaldó jellegű kedvezményben részesülő tárolós rendszerek aránya

Közbeszerzés

- tárgyszakértői nyilatkozattal rendelkező eljárások aránya
- független kijelölési rendszerrel kiválasztott felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadók aránya

- jogorvoslati ügyek közttestületi előszűrésének száma
- egyajánlatos eljárások aránya szakmai tárgyú beszerzéseknél
- eredménytelen eljárások aránya

Tervezés és költség

- beruházás-előkészítési kontrollal és vezető tervezői tervellenőrzéssel zárult projektek aránya
- tervhibára hivatkozó szerződéses viták száma
- 20% feletti szaktervezők közös ajánlattevői vagy közvetlen szerződéses státuszának aránya kiviteli tervezésnél
- költségszakértővel előkészített eljárások aránya
- pótmunka- és többletmunka-viták száma

Szakértői vitakezelés

- TSZSZ-ügyek száma
- bíróság által aggályosnak minősített szakvélemények aránya
- második szakértő bevonásának szükségessége
- szakvélemények átlagos átfutási ideje
- módszertani hiányosságra alapított kifogások száma

Szerződéses egyensúly

- állami beruházási szerződésekben az utólagos eredményelvonás esetszáma
- vállalkozói eredmény-visszakövetelési perek száma
- kis és közepes vállalkozások részvételi aránya állami beruházási közbeszerzésekben
- szerződéses módosítások aránya open book típusú elszámolás miatt

3. melléklet - Ellenérvek és válaszok

A reformcsomag legfontosabb, alábbiakban összegyűjtött ellenérveire előzetes szakmai válaszokat kell adni. Ez nem támadások listája, hanem szakmai vitafelkészülés.

„A tárgyszakértői szerep már ma is biztosított.”

Részben igaz. Éppen ezért nem azt állítjuk, hogy teljesen hiányzik, hanem azt, hogy gyakran formális. A reform célja a szerep intézményesítése, dokumentált felelőssége és egyenrangúsítása.

„A független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés túl merev.”

A sorsolás szakági szűréssel működne. Nem véletlenszerűen bárkit jelölne ki, hanem előminősített, tárgy szerint megfelelő felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói körből választana. A merevség ellen a minősítési rendszer és teljesítményértékelés véd.

„A köztisztviselési jogorvoslat sok ügyet fog termelni.”

A köztisztviselési előszűrés éppen az alaptalan ügyeket szűrné ki. A cél nem több jogvita, hanem kevesebb rossz közbeszerzés. A jó jogorvoslat megelőző hatású, miközben a korábbi eljárásrend lehetőségét is megtartja

„A 10 fős minimum kizárja a kisvállalkozásokat.”

Nem általános piacra lépési korlát, hanem közpénzes építési fővállalkozói minimum. Közös ajánlattétellel, részajánlattal és értékhatárhoz kötött alkalmazással arányossá tehető. Nagyobb vagy összetettebb beruházásoknál a 10 fős minimumot projektarányos saját kapacitási követelmény egészítheti ki. A KKV-k támogatása fontos, de nem előzheti meg a közpénzek védelmét és a teljesítési biztonságot.

„A tervellenőrzés már létezik.”

Igaz. A javaslat nem visszaállítást, hanem kiterjesztést és érdemi, vezető tervezői szintű megerősítést tartalmaz. A meglévő intézmény formális működését kell tartalommal megtölteni.

„A közműkezelőknek védeniük kell a hálózatot.”

Igaz. A reform nem ezt vitatja, és nem is a közműcégeket teszi felelőssé a közművagyon leromlásáért. A rezsicsökkentéssel összefüggő díj- és forráskorlátok, valamint a rekonstrukciós elmaradás a szolgáltatókat is kényszerpályára állították. A hálózatbiztonsági véleményezést meg kell tartani, de el kell választani a beruházáshoz nem kapcsolódó rekonstrukciós igények átterhelésétől. A közműszolgáltató forráshiánya valós probléma, de nem lehet az egyedi beruházó rejtett fizetési kötelezettsége.

„A szaldó visszahozása hálózati kockázat.”

Általánosan igen. Ezért a javaslat nem általános visszahozás, hanem tárolóhoz, méréshez és hálózatkimélő működéshez kötött célzott modell a már megszerzett joghoz kapcsolódóan.

„Az MMK túl nagy szerepet kapna.”

A javaslat nem döntéshozatali, hanem döntéstámogatási, szakmai minőségbiztosítási és közérdekvédelmi szerepet ad. A politikai és hatósági döntési jogkörök megmaradnak.

„Az open book bírálat közpénzvédelmi eszköz.”

A javaslat nem a közpénzvédelem ellen irányul. Nem az a cél, hogy a 10% feletti vállalkozói nyereséget védjük, hanem az, hogy a közpénzvédelmi eszköz illeszkedjen a jogviszony természetéhez. A közbeszerzés előkészítésében közpénzvédelmi eszköz a tárgyszakértelem, a becsült érték megalapozása és a független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés. A teljesítés ellenőrzésében közpénzvédelmi eszköz a műszaki ellenőrzés, a kötbér, a teljesítési biztosíték és a jótállás. Az utólagos vállalkozói eredménymaximálás nem tartozik egyik szakaszhoz sem; sajátos, semmihez nem illeszkedő gyakorlat.

„A vállalkozói nyereség korlátozása nélkül drágák lesznek a közbeszerzések.”

A drága közbeszerzés oka nem a vállalkozói nyereség, hanem a gyenge előkészítés, a rossz műszaki tartalom, a hibás becsült érték és a piaci verseny szűkössége. Több, valódi ajánlattevő, jobb előkészítés és tisztább kiírás vezet alacsonyabb árhoz, nem az utólagos eredményelvonás. A jelenlegi eredményplafonos rendszer paradox módon szűkíti a versenyt és koncentrálna a piacot, mert csak a nagy, tőkeerős, állami beruházásra szakosodott szereplők bírnak el ennyi kockázatot.

4. melléklet - Javasolt tárgyalási sorrend

A reformcsomag tárgyalásakor célszerű nem a legvitatottabb intézményi kérdéssel kezdeni. A jó sorrend az, amely először a széles közérdekű, szakmailag nehezen támadható pontokat rögzíti, és csak utána tér át a közbeszerzési, intézményi és szerződéses elemekre.

Először a vízmegtartás és közműhálózati rekonstrukció: széles társadalmi és szakmai támogatottságú, országstratégiai téma.

Másodszor az energiatárolás és feltételes szaldó: aktuális, lakossági és hálózati érdekeket egyszerre érintő téma.

Harmadszor a tárgyszakértelem intézményesítése: nehezen támadható, mert a jogi alap már részben megvan.

Negyedszer az érdemi tervellenőrzés és költségtervezés: minőségbiztosítási irány, erős szakmai indokkal.

Ötödször a köztestületi jogorvoslat és a független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés: erősebb integritási elemek, külön politikai egyeztetést igényelnek.

Hatodszor a TSZSZ és szakértői vitakezelés: a teljes csomag fényében, nem elszigetelt hatásköri igényként tárgyalandó.

Hetedszer a polgári jogi szerződéses egyensúly és az ÉKM open book gyakorlat felülvizsgálata: legérzékenyebb politikai kérdés, mert szembe megy egy bevezetett kormányzati rendszerrel. Ezt csak az előző hat blokk szakmai elismerése után célszerű napirendre venni.

5. melléklet - Végrehajtási menetrend

A reformcsomag végrehajtását szakaszolni kell. Nem célszerű mindent egyetlen nagy jogalkotási csomagban kezelni, mert a javaslatok eltérő előkészítettségek és eltérő jogszintet érintenek.

A végrehajtás három ütemben javasolt.

Első ütem: 0–100 nap

- A 13 pont politikai és szakmai jóváhagyása tematikus blokkok szerint.
- Gyors jogi térkép: mely javaslat igényel törvényi, rendeleti vagy intézményi módosítást.
- Országos mérnöki helyzetkép elindítása víz, közmű, energia és közbeszerzési szakmaiság területén.
- Minta-közbeszerzési eljárások átvilágítása tárgyszakértelem és tervellenőrzés szempontjából.
- Közműegyeztetési és vízmegtartási pilotok előkészítése.
- Az ÉKM open book gyakorlat szakmai felülvizsgálatának előkészítése.

Második ütem: 3–12 hónap

- Tárgyszakértői nyilatkozat és közbeszerzési szakmai felelősségi minta kidolgozása.
- Független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölési rendszer jogi és informatikai modelljének megtervezése.
- Köztisztviselői panaszbefogadási és előszűrési pilot kialakítása.
- Beruházás-előkészítési, tervfázis-megtartási és vezető tervezői szintű tervellenőrzési protokoll előkészítése.
- Vízmegtartó Magyarország 2040 pilot térségek kijelölése.
- Háztartási energiátároláshoz kötött szaldó-modell műszaki feltételeinek kidolgozása.

- 25/2024. ÉKM rendelet és Beruházási Portál működésének felülvizsgálati javaslata az open book gyakorlat tekintetében.

Harmadik ütem: 12–36 hónap

- Törvényi módosítások: köztestületi jogorvoslat, független felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadói kijelölés, tárgyszakértői egyenrangúsítás.
- Nyílt országos költségadatbázis és költségtervezési módszertan indítása, szakmai köztestületi és szakmai szövetségi közreműködéssel.
- Közműadat-felelősségi, közműfejlesztési indokoltasági tesztet tartalmazó és e-közmű kizárólagossági szabályok megerősítése.
- Vízmegtartási indikátorrendszer országos bevezetése.
- MMK tanúsítási rendszer kialakítása saját termeléshez kötött e-mobilitási preferenciához.
- TSZSZ és szakértői vitakezelés intézményi átkeretezése.
- Polgári jogi szerződéses egyensúly visszaállítása az állami beruházási rendszerben - törvényi és rendeleti szintű korrekciók.

Záró megállapítás

A 13 pontos reformcsomag nem egyetlen ágazati igény, és nem kamarai presztízskérdés. A javaslatok közös célja a magyar beruházási rendszer szakmai újraépítése. A vízmegtartás, a villamosenergia-hálózat, a közműreform, a közbeszerzési szakértelem, a jogorvoslat, a tervellenőrzés, a tervezési felelősségi lánc, a költségtervezés, a TSZSZ és a polgári jogi szerződéses egyensúly nem külön-külön problémák, hanem ugyanannak a rendszernek kapcsolódó pontjai.

A jelenlegi működés sok esetben nem azért hibás, mert nincs szabály, hanem azért, mert a szabály formálisan teljesül. A beszerzés tárgya szerinti szakember jelen van, de nem döntési súllyal. A tervellenőrzés létezik, de nem mindig érdemi. A jogorvoslat létezik, de költsége visszatartó. A közműegyeztetés digitalizált, de nem mindig átlátható. Az energetikai támogatás létezik, de nem mindig kapcsolódik hálózatkímélő teljesítményhez. A vízmegtartás megjelent, de még nem vált általános beruházási alapelvvé. A közbeszerzési szerződés polgári jogi szerződésnek látszik, de utólagos hatósági ellenőrzés terheli.

A reformcsomag ezért nem több papírt, hanem több szakmai tartalmat kér. Nem több adminisztrációt, hanem valós felelősséget. Nem újabb jogi díszleteket, hanem működő szakmai és közérdekvédelmi mechanizmusokat.

A Magyar Mérnöki Kamara ebben a rendszerben nem politikai szereplő, hanem szakmai köztestület. Hozzáadott értéke abban áll, hogy képes a mérnöki tudást, a jogosultsági rendszert, a továbbképzést, az etikai-fegyelmi felelősséget, a területi és tagozati hálózatot, valamint a személyhez kötött szakmagyakorlási számonkérhetőséget egyetlen köztestületi keretben mozgósítani.

A magyar beruházási rendszerben a szakértelemnek vissza kell kerülnie a döntések elejére, a felelősségnek személyhez kell kötődnie, a közérdeknek pedig nem lehet pénztárcafüggő védelme. A vállalkozó pedig – az állami megrendelővel szemben is – szerződéses partner kell legyen, nem alattvaló. Ez a 13 pont lényege.

Forrásjegyzék és felhasznált alapanyagok

[F1] 2015. évi CXLIII. törvény a közbeszerzésekről.

[F2] 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet az építési beruházások közbeszerzési szabályairól.

[F3] 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet az építőipari kivitelezési tevékenységről.

[F4] 266/2013. (VII. 11.) Korm. rendelet az építésügyi és építésüggyel összefüggő szakmagyakorlási tevékenységekről.

- [F5] 2023. évi LXIX. törvény az állami építési beruházások rendjéről (Ábtv.).
- [F6] 25/2024. (VIII. 8.) ÉKM rendelet az Építési Beruházási Folyamatok Rendszeréről és a Tervezői Szolgáltatások Rendszeréről.
- [F7] 31/2024. (VIII. 22.) ÉKM rendelet a BIM és egységes tételrend tárgyában.
- [F8] 273/2007. (X. 19.) Korm. rendelet a villamosenergia-rendszer használatáról és a HMKE elszámolási szabályokról.
- [F9] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, különösen az 1:3. § és a 6:238. § és kapcsolódó vállalkozási szerződéses szabályok.
- [F10] Közbeszerzési Hatóság útmutatói, különösen az eljárások előkészítésére és az építési beruházásokra vonatkozó útmutatók.
- [F11] KSH: Települések infrastrukturális ellátottsága, 2023.
- [F12] Állami Számvevőszék víziközmű-rendszerrel kapcsolatos jelentései és elemzései.
- [F13] Országos Vízügyi Főigazgatóság: Víz a tájba program és kapcsolódó vízmegtartási anyagok.
- [F14] Kormányzati tájékoztatók és pályázati anyagok az Otthoni Energiatároló Programról.
- [F15] Nemzeti Energia- és Klímaterv, valamint kapcsolódó hálózatfejlesztési és energiatárolási célkitűzések.
- [F16] MMK: Teremtsük meg a XXI. század építésgazdaságát! teljes szakmai anyag. (Komjáthy, Wéber, Wagner 2022)
- [F17] MMK: Közműegyeztetés és kezelői hozzájárulások kérdéseiről készült szakmai cikk és háttéranyag.
- [F18] MMK: TSZSZ MMK-hoz telepítéséről szóló indokolás.
- [F19] MMK: Elvett illúziók 4.0 - közéleti és építésgazdasági háttéranyag, különösen a feltételes közbeszerzések és a mérnöki autonómia kérdésében.
- [F20] Beruházási Portál (beruhazas.gov.hu) hivatalos tájékoztatói és GYIK-anyagok az állami építési beruházások szerződéses és minőségbiztosítási gyakorlatáról.
- [F21] Az Építési beruházások költségtervezési rendszere (ÉKTR) - építésügyi műszaki irányelvtervezet.
- [F22] Racionális és korrupciókerülő döntési technikák a közbeszerzési eljárások során. (Wagner 2010)

[F23] Magyar Mérnöki Kamara Vízgazdálkodási és Vízépítési Tagozata / Országos Vízügyi Főigazgatóság: Tervezési segédlet az Integrált Települési Vízgazdálkodási Terv készítéséhez, 1.0 verzió, 2023.01.15.

[F24] MMK közműegyeztetési háttér tanulmány és több mint ezer válaszadó szakmai visszajelzésén alapuló összegzés.

[F25] Véleményezői észrevételek: Wéber László és Komjáthy László szakmai javaslatai, 2026. május.